

Jan Keller
Jan Neoral
Rudolf Převrátil
Kateřina Konečná
Jiří Maštálka
Oskar Krejčí

**Společně proti základně
aneb
NE vojenské základně USA**

Ilustrace: Michael Marčák

**Praha - Štrasburk - Brusel
2008**

Obsah

Jan Keller	
<i>Ted' je vhodná chvíle!</i>	5
Jan Neoral	
<i>Nelžete nám!</i>	23
Rudolf Převrátíl	
<i>Dva roky iniciativy Ne základnám</i>	27
Kateřina Konečná	
<i>Vláda proti lidu!</i>	35
Jiří Maštálka	
<i>Hájit národní zájmy - ne radar!</i>	41
Oskar Krejčí	
<i>Kořeny radaru</i>	50

Ve středu 21. května 2008 - v rozporu s národními zájmy - schválila pravicová vláda České republiky tzv. Hlavní smlouvu o zřízení vojenské základny Spojených států na našem území.

Náš malý stát je tak zatahován do globálních sporů, aniž by měl jediný nástroj globální politiky, kterým by mohl samostatně své vlastní zájmy hájit. Ze země uprostřed Evropy, která se poprvé ve svých novodobých dějinách mohla cítit jako nikým neohrožovaná, se stává terč všech těch, kteří se cítí ohroženi politikou Washingtonu. A nejsou to jen státy, které mají nedemokratické zřízení - řady těch, kdo s nepřátelstvím či pohrdáním hledí na Spojené státy, nikdy nerostly tak rychle a tak do šířky, jako je tomu za vlády George Bushe.

Je naší povinností hájit naše národní zájmy i proti pražské vládě. Je naší povinností říkat, že se nám nelíbí takové ignorování mezinárodního práva, jakým bylo bombardování Jugoslávie, intervence v Iráku či rozbíjení územní celistvosti Srbska. To není protiamerická činnost, byť se to provládni propagandisté ve sdělovacích prostředcích snaží takto interpretovat. Náš odpor proti radaru v Brdech - to je pomoc Spojeným státům ve chvíli, kdy je do zbytečných, drahých a protiprávních konfliktů zatahuje jejich vlastní prezident.

Povinnost je příkaz chvíle, napsal kdysi Goethe. V tomto okamžiku těžko můžeme nalézt nebezpečnější program pro mír než je výstavba Národní protiraketové obrany USA. Právě tento projekt má přenést závody ve zbrojení do kosmického prostoru. Příkazem chvíle je proto říci co nejhlasitěji NE vojenské základně USA u nás.

Jiří Maštálka

MOŽNĀ SME JIM MĚLI ŘÍCT,
CO VŠECHNO TADY V BRDECH ŽIJE...

Jan Keller

Ted' je vhodná chvíle!

ODEPSANÁ EVROPA

(Právo 21. 8. 2006)

Jiří Payne, poradce prezidenta republiky, se vyslovil ve svém článku Češi opět na křižovatce dějin (Právo 16. 8.) k otázce americké vojenské základny na našem území.

Zbraně hromadného ničení, konstatuje, budou představovat stále větší hrozbu. Je přesvědčen, že „útok balistickou střelou bude zítra na pořadu dne“. Evropa přitom nebude schopna nejméně po dvě až tři desetiletí podobným střelám se bránit. My dnes máme jedinečnou šanci si takovou ochranu pořídit.

Poradce prezidenta míní, že v dnešní situaci se nesmíme řídit emocemi, ale matematickou kalkulací. Taková kalkulace ho vede k doporučení, abychom se vykašlali na Evropu, když „někteří evropští spojenci se chovají antiamericky a izolacionisticky“ a některé státy americkou ochranu přímo odmítají. Protibalistický deštník mohou USA „za nějakou protihodnotu“ poskytnout jen tomu, kdo o to stojí.

Nechme tedy Evropu jejím ruinám, ve které se kvůli své neschopnosti dříve nebo později stejně promění, a s USA si tady mezi Řípem a Hostýnem vybudujme téměř stoprocentně bezpečné území, vlastně vybízí Payne.

Ta úžasná představa: Paříž hoří, ze Sacré Coeur se valí hustý dým, z trosk Berlína se podél bývalé zdi potácí hrstka těch, kdo přežili. Řím je na věčné časy prohlášen za mrtvé město. Je to tragické, ale nedalo se tomu bohužel zabránit. Snad jedině, kdyby Evropa přestala se svými nesmyslnými zemědělskými dotacemi, míní Jiří Payne.

Prezidentův poradce se domnívá, že odmítnutím americké základny bychom se dopustili stejné chyby, jako kdysi odmítnutím Marshallova plánu. V této velké historické parabole pře-

hlédl jen jednu drobnou maličkost. Marshallův plán pomohl Evropě postavit se na nohy po druhé světové válce. Paynova rada ponechává tuto Evropu docela na holičkách. Jako kdyby všechny investice Marshallova plánu byly vynaloženy jen proto, aby časem zbyla z Evropy jen hrstka radioaktivního popela. Naštěstí však ne z celé. V jejím srdci se bude i nadále skvět Česko, Praha a Hradčany. Shodou okolností zrovna ta lokalita, která Marshallův plán kdysi odmítla. Ach, jaká to ironie dějin!

Jiří Hanák psal nedávno v souvislosti s americkými raketami o českých muzikantech. Nechtějí prý nic jiného, jenom se přikřít, přitulit a mít své pohodlíčko. Podle toho, co píše Jiří Payne, musí znít dnes na Hradě jedna velká symfonie. Naštěstí v podhradí si ji ještě nenotují.

ŠPATNÉ SVĚDOMÍ

(Právo 24. 1. 2007)

Na první pohled je to nepochopitelné. Mirkovi Topolánkovi se všechno skvěle daří.

Důvěru parlamentu v politice si dokázal opatřit stejně elegantně jako důvěru bank v době, kdy ještě podnikal. Také v soukromí má vše, nač si jen pomyslí, aniž by přitom musel porušit jedinou ze svých pevných zásad. Přesto z nějakého důvodu trpí výčitkami svědomí.

Je to zřejmé z toho, co chystá v souvislosti s americkou vojenskou základnou, která má stát proti vůli většiny občanů na našem území. Za peníze daňových poplatníků hodlá rozjet velkorysou přesvědčovací kampaň o její potřebnosti. Logiku to nemá žádnou. Proč mají být lidé přesvědčováni o blahodárnosti základny, když se k její instalaci stejně nebudou moci vyjádřit? Úplně přece stačí, jsou-li o její potřebnosti přesvědčeni (a docela zadarmo) ti, kdo o nás rozhodnou.

Premiér země a předseda ODS míní, že obyčejní občané nejsou sdostatek kompetentní vyjadřovat se k otázkám obrany-

schopnosti země. Proč jim tedy dělat v té věci nákladné školení? Stanou se tím snad kompetentnějšími? A k čemu jim to bude, když je k rozhodování ani potom stejně nikdo nepustí?

Pokud by Mirek Topolánek uvažoval aspoň trochu logicky, musela by po osvětové kampani následovat možnost, aby lidé, kteří za své peníze konečně prohlédli, mohli svým nadšeným souhlasem základnu posvětit. Nic takového se však nechystá.

Žádnou logiku nehledejme tam, kde straší výčitky svědomí. Strana, která si pro jistotu svoji občanskost potuplovala ještě demokratičností, nemůže úplně bez následků občanům a voličům vyjevit, že v otázkách skutečně důležitých je nebere vážně. Proto budeme všichni proškoleni, abychom získali pocit, že kdybychom nebyli druhořadí, rozhodli bychom úplně stejně jako ti nahoře.

Napínavý bude postoj zelených. Dvoustranná smlouva s USA bez účasti evropských partnerů pro ně nepřipadá v úvahu. Pokud své slovo dodrží, stěží mohou zůstat ve vládě. Řešením by bylo, kdyby Martin Bursík svým tichým, ale pevným hlasem přiměl generály k tomu, aby na důkaz dobré vůle a jako signál voličům natřeli celý plot i bránu vojenské základny důkladně nazeleno.

JAK ZELENÍ VYZRÁLI

(Právo 24. 2. 2007)

Výsledky nedávného sjezdu Strany zelených komentovala den po skončení v Českém rozhlasu ministryně Džamila Stehlíková zhruba takto: Čeští zelení neobyčejně vyzráli a stali se vzorem pro zelené v celé Evropě. Celosvětově uznávaný odborník Martin Bursík má na tomto výsledku lví podíl.

Takové hodnocení je jistě z jejího pohledu naprosto správné. Přesto však paní ministryně neřekla celou pravdu. Na vládním angažmá Strany zelených se rovným dílem podílelo trio Pohanka - Bursík - Melčák.

Bez jejich společného úsilí by dnes zelení neměli obsazena čtyři vládní křesla a nemohli by na nejvyšší úrovni ukazovat, jak vypadá nová politika. Ministr zahraničí by nemohl o stejném víkendu na sjezdu tvrdit, že se za základnu nepřimlouvá, a zároveň ji propagovat v německém tisku.

Na svém sjezdu zelení skutečně dokázali, že vyžráli. Především na své voliče. Postarali se o to, že s nejvyšší pravděpodobností nebudou mít možnost vyslovit se v referendu k otázkám vojenské základny. Přitom se sami na sjezdu odpovědi na tuto otázku vyhnuli. Pojistili se hned dvojí alibistickou kličkou.

Za prvé se zavázali, že budou usilovat o to, aby vláda věc projednala s partnery v Evropě. I v případě nesouhlasu obou svých vládních partnerů si mohou tento bod spokojeně odškrtnout. Oni se přece vynasnažili.

Malá a nepočetná strana, která nebyla schopna zaujmout sama stanovisko, se ve svém usnesení zavázala, že takové jednoznačné stanovisko bude vyžadovat od pětadvaceti zemí Evropy. I v případě, že se Evropa jednoznačně nevyjádří, zelení - spokojeni sami se sebou - si budou moci odškrtnout další bod usnesení.

Evropští zelení bohužel zatím nechápou, kdo je podle paní ministryně jejich vzorem. Nizozemská strana zelených se od radarové základny distancovala, šéf německých zelených poslanců ji odsoudil a norští zelení vyjádřili ve svém dopise údiv, proč se Bursíkovi lidé hlásí právě k této barvě. Evropská strana zelených, která sdružuje poslance ekologických stran v Evropském parlamentu, pak přímo vyzývá českou a polskou vládu, aby nechaly o tomto zařízení rozhodnout lid v referendu.

Přesto je pravda, že česká Strana zelených neuvěřitelně nejen rozkvetla do khaki barvy, ale také stačila rekordně rychle vyžrát. Co bude následovat? Možná stejně rychle seschne a brzy opadá. Přírodu prostě neošidíš.

ZBABĚLCI Z TROKAVCE

(Právo 19. 3. 2007)

Obyvatelé Trokavce, malé vesničky pod Brdy, za jejímiž humny má vyrůst mírové zařízení amerických obranných sil, se v místním referendu vyslovili 71 hlasy proti jednomu v neprospěch bílé koule svobody.

Naplnilo se tak neblahé tušení Václava Havla, že český národ v sobě nenajde dostatek občanské odvahy, aby vzorně spolupracoval s největší mocností světa a s mírnou úklonou plnil každé její přání, jak se to dělá mezi skutečnými přáteli.

Cizí pozorovatel, který není obeznámen s pravidly české politiky, by si v této situaci mohl začít lámat hlavu nad tím, jak bude na nepříjemnou novinu reagovat česká vláda. My místní víme, že vláda má dvě možnosti. Může použít strategii frýdecké radnice, anebo sáhne k aplikaci Čunkova pravidla.

Princip frýdecké radnice se osvědčil v polovině 90. let. V místní anketě se více než pět tisíc obyvatel postavilo proti obchvatu prosazovanému ODS. Občanští demokraté tehdy přes noc shromáždili sedm podpisů pod petici pro obchvat a vedení radnice prohlásilo, že v situaci, kdy stojí názor proti názoru, musejí podle svého svědomí rozhodnout zastupitelé, mezi nimiž měla ODS tehdy většinu. Svědomí zastupitelům velelo, aby se ztotožnili s oněmi sedmi podpisy.

Jak si nevzpomenout na výrok jednoho z obyvatel Trokavce, který prohlásil, že politici by se měli řídit nikoliv svým svědomím, nýbrž vůlí voličů. Svatá pravda. K tomu, abychom zjistili, jaká je vůle voličů, stačilo by vypsát referendum. Na to, abychom zjistili, zda politici vůbec nějaké svědomí mají, bohužel žádný nástroj k dispozici nemáme.

Vláda však v této situaci patrně spíše sáhne k Čunkovou pravidlu. S úsměvem permanentně překvapeného naivky prohlásí, že ona je v tom všem přece úplně nevinně a že nechápe, kdo a z jakých důvodů proti ní v Trokavci konspiruje.

Ministryně obrany k tomu zasvěceně dodá, že Trokavečtí jsou zcela zjevně posedlí ideologií, a Martin Bursík s kouzlem sobě vlastním jim připomene, že radar přece není žádnou prioritou.

A tak si zase všichni oddechneme a oceníme novost poměrů. Zatímco před rokem 1989 bylo z politických důvodů zakázáno ovlivňovat důležitá rozhodnutí, dnes to jenom tak jaksi z technických důvodů není dost dobře možné. Cítíte ten rozdíl?

UŽ ZASE NA STRÁŽI MÍRU

(Právo 27. 7. 2007)

Vláda se chystá v září poslat do akce své propagandisty, aby veřejnost - už zase zoufale pomýlenou - za její vlastní peníze přesvědčovali o nutnosti instalovat cizí radar na našem území. Zatímco propagandisté se ještě školí, můžeme dopředu odhadnout, s čím asi přijdou.

Budeme přesvědčováni, že existují hodné a zlé velmoci. Tu hodnou musíme z celého srdce milovat, tu zlou z duše nenávidět a ustavičně podezřívát. Slýchávali jsme sice něco podobného po celý život, ale tehdy, jak se později ukázalo, to vůbec nebyla pravda. Teď už to bude konečně zaručeně správně.

Kromě toho nám bude vštěpováno, že když hodná velmoc dělá něco špatného, nemůže to být přece špatné. Zatímco ti zlí měli velké a nestvůrné gulagy, ti hodní provozují jenom takové prt'avé a nenápadné, vlastně docela praktické mučírničky. Zatímco jedni týrali zaslepení ideologií, druzí mučí s rozvahou a ve jménu těch nejvyšších civilizačních hodnot. Je to vlastně takové jakési humanitární mučení. Jakékoliv srovnávání je nepřipustné. Kdo by se odvážil srovnávat divoký teror s dokonale zvládnutým profesionalismem?

Navíc budeme ujišťováni, že když ten hodný hájí své zájmy, musíme ho oddaně podporovat. Když hájí své zájmy ten zlý, musíme se proti němu rázně naježit, a čím nepatrnější jsme na šachovnici mocných, tím hlasitěji je třeba vrčet a poštekávat směrem, kterým nás zrovna natočí. Když posunuje hodná vel-

moc své zbrojní systémy k hranicím velmoci ošklivé a předák ošklivých říká, že se budou bránit, je to od něho přece neslýchaná arogance. Taková drzost musí být rázně potrestána, i kdybychom měli vyvolat další spravedlivou válku. A hodní přece dokáží vyvolávat jenom spravedlivé války.

Budeme poučení - tak jako jsme byli poučováni po celý život - že horečnaté zbrojení je přece tou nejpřímější cestou k vytouženému míru. Chceš-li mír, připravuj válku. Chceš-li mír trvalý, buď připraven udeřit jako první. Kdo by měl udeřit jako první, když ne ten hodný?

A tak buďme šťastni, že je nadobro pryč strašidlo komunistu. Teď už se konečně můžeme naprosto svobodně strašit, děsit a budit noční můry v rámci těch nejvyšších, přímo všelidských hodnot. Dovede si někdo představit něco záslušnějšího?

KLVAŇOVY RITUÁLY

(Právo 10. 8. 2007)

Topolánkova vláda neměla šťastnou ruku, když za koordinátora svého úsilí o zřízení cizího radaru u nás vybrala právě Tomáše Klvaňu.

I kdyby byl radar po zdravotní stránce stoprocentně bezpečný, byl by pan Klvaňa určitě ten poslední, komu by to lidé uvěřili. Jde o vzdělaného člověka, který jistě dobře ví, že kouření škodí zdraví. Nedělalo by mu potíže spočítat, jak souvisí růst prodeje cigaret s doprovodným nárůstem rakoviny hrtanu či plic a to vše s růstem odměn manažerům tabákových firem. Ochota propagovat výrobky, jež nejsou z hlediska zdravotního zrovna v pořádku, mu tedy nechybí.

Hlavní devizou Tomáše Klvani je profesionalita v komunikaci. Také sem se ovšem loudí chybičky. Třeba když prohlásil, že referendum o radaru by se změnilo v protiamerický rituál. Profesionálové v komunikaci by měli aspoň přibližně znát význam slov, s nimiž pracují.

I kdybychom přehlédlí celou literaturu o rituálech od dob Robertsona Smithe přes Frazera a Freuda až po Turnera a Douglasovou, stěží bychom našli něco, co by dávalo Klvaňovu výroku aspoň zdání nějakého smyslu. Můžeme se však nechat inspirovat Davidem Kertzerem, který zkoumá rituály v kontextu moderní politiky.

Podle tohoto amerického antropologa dnešní politické rituály slouží k tomu, aby odvedly napětí ze společnosti a neutralizovaly je způsobem, který neohrozí mocné. Přesně to dělá pan Klvaňa.

Objíždí vesnice, které nemají do instalace radaru co mluvit, rokuje se starosty, kteří nemohou rozhodnutí nijak ovlivnit, a diskutuje s občany, jejichž názor vládu ani v nejmenším nezajímá. Těmito rituály budí zdání demokratičnosti celého procesu a odvádí napětí od politiků, kteří si ho za tímto účelem ostatně najali.

Je možné, že ve skrytu duše ho tato rituální činnost neuspokojuje. Není vyloučeno, že už se těší, až bude stavba zkolaudována a on se bude moci vrátit k propagaci jiných zdraví prospěšných projektů. Snad proto, aby vytěsnil toto frustrující povědomí, nařkl druhé (konkrétně dvě třetiny národa), že to jsou oni, kdo chce provozovat rituály.

Příště by se měl buď trochu mírnit, anebo si napřed něco přečíst. Tak by to aspoň udělal profesionál přes komunikaci.

TEĎ NENÍ VHODNÁ CHVÍLE

(Právo 17. 8. 2007)

Snad nejpovedenější scénou francouzského filmu Rána deštníkem je výjev, kdy Pierre Richard v roli hlavního hrdiny běhá zmateně pod okny své družky.

Ta mu hází na hlavu jeho oblíbené lyže, tenisovou raketu, rozstříhaný plážový obleček a z hrnce k tomu všemu ještě dolů lije vývar pořízený z jeho nejmilejších gramofonových desek. Pierre Richard svoji potupu komentuje slovy: „Teď není vhodná chvíle.“

Jak si na tento obrázek nevzpomenout při každém vystoupení poslanců za Stranu zelených.

Martin Bursík snad již postě opakuje, že je ještě příliš brzy zaujmout čitelné stanovisko k otázce amerického radaru. Teď prostě ještě není vhodná chvíle, ta bude zřejmě až při kolaudaci.

Den či dva před druhým čtením návrhu daňové reformy tvrdila v televizi Kateřina Jacques, že další snížení daní pod 15 % je pro zelené naprosto nepřijatelné. Vznikl by tím kritický výpadek ve výběru daní. Za pár hodin byla daň pro fyzické osoby snížena od roku 2009 na 12,5 %. Kateřina Jacques se kupodivu odmlčela. Asi pochopila, že na připomínání rizika prázdné pokladny teď není vhodná chvíle.

Není to tak dávno, co byla ministryně školství Dana Kuchtová ochotna přivazovat se u bran Temelína, aby protestovala proti možnému nebezpečí, které v případě havárie ohrožuje lidi žijící v okolí jaderné elektrárny. Když nyní stovky a tisíce jejích spoluobčanů vyjadřují vážné obavy z ohrožení svého zdraví běžným fungováním (nikoliv havárií) cizího radaru, paní ministryně k tomu státnicky mlčí. Zřejmě teď není vhodná chvíle.

Mohli bychom zalistovat v usnesení, které Bursíkova strana velkou většinou přijala na svém sjezdu dne 17. 2. 2007. Čteme v něm: „Zelení jsou přesvědčeni o tom, že posílení mezinárodní bezpečnosti lze docílit pouze mnohostrannou spoluprací mezinárodního společenství.“ A o kousek dále se dozvídáme: „Zároveň si myslíme, že nejen odborníci, ale i veřejnost má právo vyjádřit se k důležitým otázkám, včetně národní bezpečnosti“.

Ale proč bychom se v nějakých bezcenných cárech papíru ještě vůbec hrabali? Teď na to není vhodná chvíle.

NA CESTĚ K PRAVDĚ A LÁSCE

(Právo 12. 9. 2007)

Jak je všem dobře známo, naše společnost se po listopadu 89 vydala cestou pravdy a lásky. Tato cesta nemůže být jaksi

z technických důvodů přímočará. Pro lidi, kteří tak dlouho žili v systému lži a nenávisti, by mohl kontakt s čistou pravdou a všeobjímající láskou znamenat obrovský šok.

Proto byla zvolena opatrnější taktika. Oba principy, k nimž tak spolehlivě směřujeme, jsou pečlivě dávkovány. A tak máme namísto pravdy zatím pro jistotu jen polopravdy a také láska je pro tuto chvíli vysoce selektivní. Aby přechod nebyl drastický, jde o lásku ke spojenci nejménějším.

Jak vypadá pravda zrealizovaná jen na 50%? Má například podobu zpravodajství, která po nedávném festivalu v Turnově donekonečna opakovala, že pět set mladých lidí podepsalo přímo na festivalu petici dožadující se umístění cizího radaru na našem území. Skutečně tomu tak bylo. Druhá část pravdy se do většiny médií (s čestnou výjimkou Práva) už bohužel nedostala. A tak se mnozí lidé dodnes nedozvěděli, že na stejném festivalu podepsalo dva tisíce mladých lidí petici proti radaru.

Uveďme jiný příklad pravdy, kterou se zatím podařilo zrealizovat jen částečně. Vládní politici tvrdí, že radar na našem území má přispět k ochraně Spojených států i Evropy. Napůl mají pravdu. Aby měli pravdu celou, museli by se nějak vypořádat se studii odborníků, kteří na základě matematické analýzy balistických křivek tvrdí, že radar může sloužit pouze ochraně dalších radarů ve Skotsku a v Grónsku. Naše území údajně nijak chránit nebude.

Ani v případě, že by tito odborníci měli také pravdu, politici o ní mluvit nebudou. Odporovalo by to principu selektivní lásky. Jak upozorňuje přední americký sociolog Richard Sennett ve své knize Tyranie intimity, v politické manipulaci hraje významnou a nebezpečnou roli smíchávání sféry veřejné a soukromé. Vděčnost, láska a vřelé sympatie mají místo ve vztazích mezi konkrétními lidmi. Jakmile jsou dosazeny do vztahu k (jakékoliv) velmoci, stávají se jen figurkou na šachovnici, kterou hýbou profesionálové. A ti do svých úvah city

nepletou. Láska k velmoci plní v jejich kalkulech podobnou úlohu jako dávkování pravdy veřejnosti. Slouží k manipulaci veřejným míněním.

ODBYTÁ KAMPAŇ

(Právo 16. 10. 2007)

Vláda stále slibuje, že již brzy zahájí věrohodnou kampaň za zřízení vojenské základny na našem území. Je už nejvyšší čas, zatím se o věrohodnosti totiž ani v žertu mluvit nedá.

V srpnu vypracovali odborníci předběžné posouzení vlivu radaru na zdravotní stav populace. Od té doby museli zprávu již několikrát doplňovat, protože i laici si všimli, že je v ní řada věcných chyb a nedostatků.

Ani u členů vlády není nasazení o mnoho lepší. V Otázkách Václava Moravce v neděli 7. října ministr Schwarzenberg tvrdil, že se stavbou radaru prý souhlasí naši evropští spojenci. Prý je to především zásluhou zelených.

Člověk by hned pookřál. Je hezké, že zelení, kteří nedokázali udržet ve vládě svoji ministryni školství a nedokážou ovlivňovat domácí politiku ani na úrovni dozorcích rad, mají mocné páky, jimiž posunují politiku americkou i evropskou.

V pondělí 8. října prezident Sarkozy zopakoval vůči radaru vážné výhrady Francie. Nikdo nečeká, že právě v otázce radaru budou Topolánkovi ministři mluvit pravdu. Profesionál by však měl vystupovat tak, aby se to na něj neprovalilo hned příští den. Ministr zahraničí má v tomto ohledu hodně co dohánět.

Do přesvědčovací kampaně se zapojily i celebrity. Astronom Jiří Grygar pojal svoji účast originálně. Na setkání se stovkou občanů v jednom ostravském kině bavil přítomné řečmi, jak se před mnoha a mnoha lety lidé báli hromosvodu. O radaru se sice posluchači příliš nedozvěděli, odcházeli však s neodbytným pocitem, že se u nás chystá instalace něčeho, co bude ze všech stran přitahovat na naši zemi hromy a blesky.

Ladislav Smoljak byl v rozhlasové debatě upřímný. Na otázku, co ví o parametrech základny a radaru, odpověděl zpříma: Abych vám pravdu řekl, nevím a ani mne to nezajímá. Něco tak odzbrojujícího ani mírové hnutí zatím nevymyslelo.

Člověk však nesmí být přehnaně kritický. Co chcete dneska kvalitního pořídít za hloupých patnáct milionů korun?

NEPŘÍTEL NÁS ZRADIL

(Právo 8. 12. 2007)

Výzvědné služby Spojených států uveřejnily zprávu, ze které vyplývá, že Irán již před čtyřmi léty zastavil vývoj jaderných zbraní. Zpráva byla uveřejněna poměrně krátce poté, co prezident Bush v projevu naznačil, že jaderné zbrojení Iránu by mohlo vést ke třetí světové válce. Ponechme stranou dohady o tom, že Bush tyto vyhrůžky formuloval v době, kdy byl již údajně několik měsíců se zprávou výzvědných služeb seznámen. Asi ji četl nepozorně.

Bushovo jednání bude nepochybně zajímat voliče v USA. Naše voliče by mělo zajímat něco jiného. Česká vláda a politici koaličních stran jim opakovaně tvrdili, že radar v Brdech nás má ochránit před možným jaderným útokem ze strany Iránu. Zároveň tito politici uvádějí, že o stavbě radaru musejí rozhodnout právě oni, neboť jsou na rozdíl od veřejnosti dobře informováni.

Nyní se ukazuje, že jsou tady pouze dvě možnosti. Buď naši politici nebyli o skutečném stavu věcí vůbec informováni, a pak není důvod věřit jim, že budou rozhodovat lépe než obyčejní lidé. Anebo informováni byli a v tom případě svým voličům pravdu prostě zatajili. Dosud jsou na proradarových stránkách ministerstva zahraničí občané strašeni možností jaderného útoku z Iráku. Na těchže stránkách se dočteme, že na vzdálenost, která nás dělí od Iránu, „pochopitelně nemá smysl střílet raketami s konvenčními výbušnými hlavicemi“.

Ministerstvo zahraničí může tvrdit, že Irán připravuje do svých hlavic municí bakteriologickou či chemickou. Bude to asi tak věrohodné, jako kdyby pan Klvaňa povídal, že iránské agenti nás mohou ohrožovat rozdáváním cigaret, které přece také ve velkém zabíjejí. Což nebrání průmyslu a lidem jistého typu, aby se jejich výrobou a distribucí docela solidně živili.

V každém případě nás však nepřítel ošklivě zradil. Tím, že nezbrodí, jak jsme předpokládali, pouze ukázal, jak je rafinovaný. Právě v tomto smyslu komentoval zprávu tajných služeb americký prezident. Zatímco nepřítel je nevyzpytatelný, naši koaliční politici jsou krásně čitelní. Proto můžeme už dopředu odhadnout, po vzoru koho se budou nad věrolomností nepřítele co nejpřímněji rozhořčovat.

KDO JE STRÝČEK PŘÍHODA?

(Právo 28. 12. 2007)

Normální země a normální vlády se chovají tak, že zbrojí a připravují se na konflikt, pokud usoudí, že jim odněkud hrozí nebezpečí. Do analýz vojenské a diplomatické historie bude jistě zapsána vláda Mirka Topolánka. Zvolila totiž přesně opačnou taktiku.

Napřed se rozhodla, že pozve do země cizí vojáky a nechá vybudovat vojenskou základnu s tím nejmodernějším a nejnákladnějším zařízením. Teprve ve druhém kroku se ohlíží po případném nepříteli. A hledá opravdu usilovně.

Nejprve ministryně obrany ve svém památném vystoupení přišla s teorií, že naše země může být třeba ohrožena ze strany teroristů, kteří se zmocní balistické střely a vyšlou ji na nás z hlubin pouště. Ještě dříve, než stačila tuto verzi zhudebnit, vymysleli jiní větší šlágr. Jsme prý ohrožováni ze Severní Koreje. Ta bude již brzy připravena vystřelit raketu přes celou Asii, Evropu a Atlantik, aby překvapila USA. Celé léto jsme byli touto pohádkou masírováni. Ještě dlouho poté, co Korea přestala být jako nepřítel pro naše přátele zajímavá.

Podzim byl ve znamení iránské hrozby. Všichni dobře informovaní čeští vládní činitelé se celé měsíce dušovali, že to co nevidět přiletí z Teheránu. Shodou okolností to bylo právě v době, kdy spojenci za Atlantikem již bezpečně věděli, že z Teheránu to nepřiletí. Čeští kolegové jim však nestáli za upozornění, a tak je nechali, aby se blamovali.

Prozření české politické elity vyjádřil nejupřímněji ministr zahraničí: stavíme to prostě jen tak, pro strýčka Příhodu, prohlásil státnicky. Ještě než stačil Karel Schwarzenberg vysvětlit, proč budujeme nazdařbůh jen jeden radar a ne třeba pět anebo ještě lépe devět, vynořil se další nepřítel. Pan Klvaňa ukázal prstem na Rusko. To je ovšem hodně silný tabák.

Hrozba prý pochází ze země, o které nás naši politici dosud ubezpečovali, že nás neohrožuje. Přesně z té země, kterou ne tak dávno navštívil český prezident, aby její vedení ubezpečil, že stavba radaru opravdu, ale opravdu nemá s nimi nic společného.

Zatím nás stál Schwarzenbergův strýček Příhoda jenom nějakých 15 milionů korun. To na takzvanou vysvětlovací kampaň. Mnohem větší škody však páchá pohled na zdánlivě úctyhodné dámy a pány v ministerských křeslech, kteří se úzkostlivě snaží vyhovět, a přitom sami přesně nevědí čemu.

PODRAZÍ ČUNEK SCHWARZENBERGA?

(Právo 28. 1. 2008)

Karel Schwarzenberg patří nepochybně k nejinteligentnějším politikům současné vlády. Svědčí o tom jeho prohlášení, že z této vlády okamžitě odejde, pokud se do ní vrátí Jiří Čunek. Je jasné, že ministr zahraničí musí velice dobře vědět, že se předseda lidovců do vlády již brzy navrátí. Jeho prohlášení tedy můžeme číst jako elegantní manévr, který mu má posloužit k vycouvání z vysoké politiky. To, že chce Schwarzenberg z vlády odejít, muselo být každému jasné po zhlédnutí nedělního pořadu Otázky Václava Moravce. Mnoha různými způsoby

ministr divákům naznačoval, že práce, kterou dělá, ho absolutně nebaví, nemá na ni čas a jeho priority jsou už dávno někde úplně jinde. Demonstrativně přišel do pořadu naprosto nepřipraven. Na otázku, co si slibuje od probíhajících bilaterálních americko-českých jednání o radaru, odpověděl s tajným smíchem: „No aby to stálo za to.“ To, že ho nezajímají vojenské aspekty celé věci, prozradil divákům tvrzením, že my přece riskujeme málo, protože u nás bude stát jenom radar, a navíc jsme hluboko v evropském zázemí. Slova o tom, že Evropa s tím už za poslední rok začala jaksi více souhlasit, zvolil nepochybně proto, aby všem bylo jasné, že se za uplynulý rok o evropském stanovisku nestihl informovat. Francouzi to prý ale nevidí vyloženě záporně a Němci o tom diskutují. Takže to je vlastně skoro spontánní souhlas. Dánové do toho nemají co mluvit, protože mají radar v Grónsku. Aby rozloučení s publikem neprobíhalo tak smutně, poznamenal ministr, že celá věc rozhodně nemá žádné ekonomické pozadí. My přece radar nekupujeme, takže nemůže být ani slovo o nějakém byznysu. Marně Lubomír Zaorálek vysvětloval postoje našich evropských spojenců, marně mluvil o společném evropském obranném projektu, zbytečně upozorňoval na rizika bezpečnostní, politická i ekonomická. Ministr zahraničí už evidentně přemýšlel o hezkých věcech, které ho po odchodu z vlády čekají. Pokud by si Jiří Čunek náhodou všechno ještě rozmyslel a umínil si, že do vlády nepůjde, byl by to vůči Karlu Schwarzenbergovi ošklivý podraz.

RADAR JE DŮLEŽITÝ

(Právo 7. 4. 2008)

Summit NATO v Bukurešti a následná schůzka dvou prezidentů v Soči pouze potvrdily to, co je známo už delší dobu. Ukazuje se, že instalace amerického radaru na našem území má pro nás velký význam. Pochopitelně nikoli z hlediska vojenského. Útok z Íránu, a dokonce ani ze Severní Koreje nehrozí,

před ruským útokem by nás radar neochránil. Je však krajně důležitý pro to, abychom si uvědomili, jak na tom vlastně jsme. Václav Klaus z Bukurešti sdělil, že prezident Putin se ve svém vystoupení na summitu o radaru ani nezminil. Prezident Klaus promine, ale nemělo by žádný smysl rozebírat tuto otázku před hlavami států a státečků, které do radaru beztak nemají co mluvit. Vladimir Putin si nechal otázku radaru na své setkání s Bushem. Na této úrovni se rozhoduje, co bude v zemích typu České republiky instalováno a za jakých podmínek se tak stane. Můžeme si být jisti, že tyto podmínky jsou dohodnuty a že pánové Topolánek, Schwarzenberg a další se o nich dozvědí, až na ně přijde řada. Bude jim přitom umožněno tvářit se před národem, že o nich věděli už od počátku. Byla by škoda zesměšnit tak úslužné spojence.

Existují politici i komentátoři, kteří si libují, že americký radar nás zbaví pachuti vlivu Sovětského svazu. Je jen otázka času, kdy i oni pochopí, že dnešní Rusko spolurozhoduje o tom, kolik té pachuti v české kotlině zůstane. Hnutí „Ne základnám“ není tak idealistické, aby si myslelo, že nové cizí vojenské přítomnosti i proti vůli politiků dozajista zabrání. Bude však demonstrovat i proti stavbě, která se po inspekcích z východu snadno může proměnit ve stavbu americko-ruského přátelství. Z hlediska vojenského nám radar příliš nepomůže. Pomáhá nám však zbavit se iluzí o politicích, kteří se tváří chlápácky, a přitom hoří netrpělivostí zvědět, jak se o nich tam v cizině rozhodne. A pomáhá nám utvořit si obrázek o obzoru lidí, kteří se radují, že už se o nás nerozhoduje na východě. Jako kdyby Soči leželo snad od nás kdesi na západ.

KDYŽ VĚRNÝ PŘÍTEL NEMÁ ČAS **(Právo 5. 5. 2008)**

Den 5. května se měl zapsat zlatým písmem do dějin suverenity české země.

Premiér a celá vláda už čekali v mírném předklonu a s úslužným úsměvem, aby jako rovný s rovným mohli podepsat

s našim spojencem smlouvu, která nám umožní ochraňovat Spojené státy.

Vše bylo pečlivě připraveno k podpisu smlouvy, jejíž obsah - tak to bývá v demokratických zemích zvykem - neznají ani zákonodárci v poslaneckých sborech.

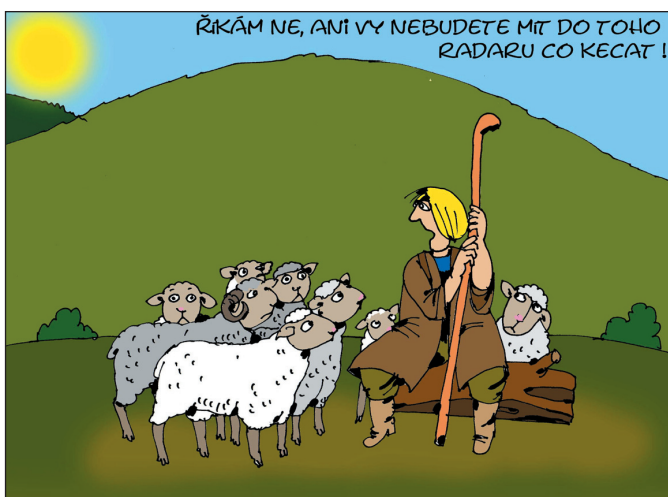
Země se chvěla vzrušením. Celý rok trvala kampaň, v jejímž průběhu největší hvězdy národního showbyznysu a nadnárodního tabákového průmyslu vysvětlovaly veřejnosti, jak funguje radar a proč je pro lidské zdraví jeho záření přínosem.

Na poslední chvíli do toho něco přišlo. Naštěstí to spojenc dal pár dnů dopředu naší vládě vědět. Představme si kyselé obličejce Mirka Topolánka a Martina Bursíka, pokud by jim po mnoha hodinách čekání na ruzyňském letišti zřízenec oznámil, že teď v noci už určitě nikdo nepřijede.

Důvody, proč ministryně zahraničí cestu do Prahy zrušila, nejsou známy a český premiér se je jako obvykle dozví až mezi posledními. Podle oficiální verze Condoleezza Riceová cestu zrušila proto, že by se v Praze mohla zdržet pouze půl dne. Tato verze líčí první dámu americké diplomacie jako osobu, které nestačí pouhý půlden k tomu, aby se stihla podepsat. Věř tomu, kdo můžeš.

Už v zimě před svým odletem do USA prohlásil Mirek Topolánek, že smlouva je prakticky hotova. Z toho je jasné, že se vyskytly problémy. Ve stejné době mluvil Topolánek o tom, že budeme svůj postup co nejvíce koordinovat s Polskem. Od té doby jsme o Polsku už neslyšeli. Náhlé zaneprázdnění paní Riceové s tím zřejmě nějak souvisí.

A tak nezbyvá, než trpělivě čekat a hlavně doufat, že Karel Schwarzenberg, jehož vřelá úslužnost byla tak chladně odmítnuta, nevystoupí s prohlášením, že složí funkci, pokud se paní mistryně nepřijede nechat ochránit ani v červnu. To už by končila veškerá legrace.

Jan Neoral

starosta Trokavce

Nelžete nám!

Poprvé jsem o radaru četl hned v prvních dnech ledna roku 2007. Neseznámila nás, starosty, s tímto záměrem ani vláda, ani kraj, ani žádný jiný politik - prostě jsem si koupil jednou ráno noviny, a tam jsem si přečetl, že na kopci Trokavec bude stát americký radar.

Vláda s námi totiž o radaru tehdy nekomunikovala, a nekomunikuje s námi dodnes.

A tak se od oněch dnů začal odvíjet příběh radaru. Příběh, který ukázal ve vší nahotě zoufalou, neuvěřitelnou servilnost naší vlády a koaličních politiků k administrativě amerického prezidenta Bushe, hloubku pohrdání českých koaličních politiků lidmi, politickou korupci.

„Kopce Trokavec“ neexistuje, jen o kus dál je Trokavecká skála. Vláda to nemusí vědět přesně, krajský úřad by to vědět přesně měl. Přesto prakticky hned po schválení radaru vládou i zastupitelstvo plzeňského kraje schválilo radar na kopci Trokavec. Bez jakýchkoliv informací, jen proto, že to koalice nahoře rozhodla.

„Bez jakýchkoliv informací“ znamená, že nikdo tady tehdy nic bližšího o radaru nevěděl. Teprve postupně jsme se dozvěděli, k čemu má radar sloužit a data technická, i když kusá.

V době, kdy politici ještě netušili, že se zde radar setká s takovým odporem, se armáda začala chlubit, jak obrovský, výkonný a jedinečný onen radar zde v Brdech bude. V armádním Reportu uvedla, že půjde o nejvýkonnější radar o obrovském výkonu, jaký ještě neexistuje nikde na světě...

Absolvoval jsem gymnasium s maturitou, pak jsem se vyučil elektromechanikem, a absolvoval pět let studia sdělovací a frekvenční elektrotechniky (radiolokace a radary byly součástí studia), a pak se v dalším životě elektrotechnikou zabýval. Domnívám se, že mám určité vzdělání k tomu, říci, že problé-

mům s radary rozumím natolik, abych mohl znovu začít studovat literaturu, vyhledat skutečné profesionální odborníky a vědce a o radaru s nimi fundovaně hovořit. Což jsem učinil.

Od samého počátku jsem varoval občany, že zde existuje důvodné podezření, že radar není tak neškodný, jak nám to vláda tvrdí. Ta totiž spolu s armádou - zejména po zjištění, že lidé se nechtějí zde v Brdech s americkým radarem takového výkonu smířit - začala pracovat na vytvoření dojmu, že jde vlastně o docela malý, naprosto neškodný mírový a obranný radar. Radar, který zde musíme mít, protože „pod ním budeme jako v oáze bezpečí“ (jak pravil premiér Topolánek). Ten dokonce popřel fyzikální zákony, na jejichž základě radar pracuje a prohlásil, že „z tohoto zařízení žádné záření nevychází“.

Vláda se pokusila v několika brdských vesnicích udělat s občany besedy, aby je o neškodnosti radaru a o jeho potřebě přesvědčila. Na jednu takovou, do Borovna, přijel dokonce na jaře 2007 sám premiér, doprovázen ministryní Parkanovou, plukovníkem Košnerem, MUDr. Bednarčíkem a několika dalšími vojáky z MO. V sále je asi 450 občanů vypískalo. Lidé jim řekli otevřeně a do očí, že jsou lháři, že chtějí prodat českou půdu, že přisluhují Bushovi a americkým generálům a že jsou vlastizrádci.

Zřejmě z toho důvodu si vláda následně najala ředitele firmy British American Tobacco, Tomáše Klvaňu, aby besedy objížděl místo ní. Prostě si našla štít proti spravedlivému hněvu svých vlastních občanů.

Nebylo to nic platné - po roce jsme zrekapitulovali: vláda utratila za přesvědčovací akce skoro 20 milionů Kč, dosáhla opaku: počet odpůrců radaru se zvýšil, dnes je proti radaru 67 % občanů a 75 % jich žádá referendum o radaru.

Lobbista Klvaňa po roce přestal pro vládu pracovat.

Starostové založili v létě 2007 Ligu starostů proti radaru, v níž je soustředěno 37 starostů a 80 starostů s hnutím písemně sympatizuje. Starostové nejsou ochotni nechat si krajinu okolo Brd zdevastovat a nechtějí, aby se jejich obce staly eventuelně cílem.

Radar je monstrum, které do obydlené zástavby nepatří. Není zdravotně neškodný, jak nám vláda namlouvala, to už dnes vysoká učení technická a odborníci naši i světoví bez pochyb prokázali.

Vláda přesto tvrdí, že jediní povolání k tomu, aby rozhodli, zda radar je zdraví nebezpečný či nikoliv, jsou vojáci a hygienici závislé „nezávislé“ komise, placení vládou. Přestože žádný z nich nemá vzdělání v oboru radiolokace.

Radar se stane, pokud bude v České republice umístěn, jen dalším nebezpečným místem, dalším ohniskem - jednak zdravotně oběany i přírodu, životní prostředí nevratně poškozujícím, jednak vyvolávajícím další vlny zbrojení, nenávisti, soupeření.

Není důvod, aby tu byl. I to už je prokázané, že neumí a není schopen ochránit Českou republiku. A navíc, i kdyby uměl, naši politici už prohlásili, že by zde radar měl být, i když by v Polsku nebyly antirakety - čím by tedy měla být Česká republika chráněna?

Pak je důvodem radaru něco jiného - a proto nám tedy tolik lžou.

UY JSTE ZCELA V POŘÁDKU.
TA BOLEST JE OD TOHO, JAK VÁM VLÁDA DĚLÁ
DÍRU DO HLAVY S TÍM RADAREM.

TO NEBYL JEŽIŠEK,
TO BYL SAŠA
VONDŘÁÁÁÁ...

Rudolf Převrátil*

Dva roky existence občanské iniciativy „Ne základnám“: odkud vyšla a kam asi směřuje?

Odpůrci zřízení protiraketové vojenské základny USA v Česku se občas obracejí na iniciativu „Ne základnám“ s jedním doporučením a jednou kritikou. Doporučení: zorganizujte se v politickou stranu. Kritika: jednáte amatérsky, chaoticky a neorganizovaně, jste neefektivní. Naučte se řídit věci manažerským způsobem, sežeňte si odborníky, oslovujte veřejnost profesionálně. Obě připomínky většinou pokojně vyslechneme a pak řekneme ne, nejde to. Ale v obou je něco podstatného, co stojí za podrobnější úvahu a může pomoci naznačit odpověď na otázku v titulu tohoto textu.

Občané = amatéři

Naše iniciativa začala a dodnes zůstává podnikem politických amatérů. Nestydíme se za to, naopak jsme na to jaksí hrdí. Amatérství neznamena ignoranci, ale jen to, že věc neděláte jako svou hlavní profesi. Thomas Jefferson se kdysi vyjádřil v tom smyslu (mluvil o americké revoluci), že obyčejný majitel železářství musí někdy vstoupit do politiky, ba dělat revoluci, a to ve svém vlastním zájmu i zájmu spoluobčanů. A když je věc vyřízena, zase se pokojně vrátí do svého železářství. Nebo, jak nedávno napsal v Britských listech můj kolega Václav Novotný: „Iniciativa „Ne základnám“ není profesionální tým, jedná se o občany, kteří se rozhodli aktivně projevit svůj nesouhlas se záměrem vlády. Dělají to po práci, po návštěvě přednášek na školách, obětují tomu nejen své finanční prostředky, ale veškerý svůj volný čas. Vysílají tím signál, ano, ještě je tu svoboda a já občan říkám, jaký je můj názor.“ Na rozdíl od Jeffersonova *ironmongera* sice netušíme, kdy přijde čas, že budeme možné bez výčitek svědomí z tohoto kolotoče politiky vystoupit, protože aktivismus už nebude zapotřebí.

* Autor je aktivistou iniciativy Ne Základnám. Text vyjadřuje jeho osobní stanovisko.

Nevíme to asi proto, že u nás nejde o jednorázovou revoluci, ale o demokratický proces. V každém případě si ale chceme zachovat postavení občana vstupujícího do politiky. Tento názor v iniciativě jasně převládá.

Zdá se, že to bylo právě spojení občanského charakteru iniciativy se závažnou a obecně srozumitelnou kauzou cizí vojenské základny na území České republiky, co vyvolalo značný ohlas iniciativy mezi občany. O takovém ohlasu se původním iniciátorům ani nezdálo. Nedokázal mu zabránit postoj oficiální politiky, který byl od začátku nepřátelský, ani nezájem nebo nepřízeň médií hlavního proudu. Dnešních přibližně 100 000 podpisů pod peticí za referendum o základně - to je mimořádně silný výsledek podle jakýchkoli srovnávacích měřítek. Iniciativě dává velmi silnou legitimitu. Jde totiž o „tvrdé“ podpisy na papíře podle českého petičního zákona, s udáním jména a bydliště. Podpisy byly získány aktivisty ve všech skupinách obyvatelstva a po celém území republiky. A při jejich shromáždování se nám dostává podpory a projevů sympatií od nám neznámých lidí, kteří zřejmě do „velké politiky“ jinak vůbec nevstupují.

Časy se mění

Vláda a koaliční členové parlamentu byli tímto vývojem zaskočeni. Přes následnou propagační vládní kampaň ve prospěch radaru a nynější intenzivní pomlouvačné tažení proti iniciativě „Ne základnám“ vypadají věci tak, že základna už u převážné části občanů ztratila legitimitu a není pravděpodobné, že ji v budoucnu získá.

Jak konstatoval Petr Uhl (Právo 16. 5. 2008), iniciativa „Ne základnám“ vlastně zahájila novou etapu ve vývoji občanské společnosti u nás. Svým odporem proti radaru a prosazováním referenda vstoupila jako první z občanských aktivit do konfrontace s vládou kvůli nějaké součásti vládní politiky. Dodejme, že tím navrtala první, byť nevelký otvor do hráze vládní arogance v místech, kde to nemohl udělat nikdo jiný. Pak se začala spouštět lavina: proti základně energicky vystou-

pilo hnutí starostů z regionu Brd, do protestů se zapojily další skupiny a také např. česká pobočka „velké“ mezinárodní nevládní organizace Greenpeace. Různé skupiny tohoto protetiho hnutí už navázaly poměrně rozsáhlé kontakty v zahraničí, zejména ve vyspělých zemích Západu, a získávají mezinárodní podporu.

Příběh odporu proti základně ještě zdaleka neskončil a dochází k další „erupci občanských aktivit“ vystupujících proti vládní reformě zdravotnictví a také oficiální politice ve školství a kultuře. „Lidé se stávají svobodnějšími, občanstějšími“, konstatuje Petr Uhl.

Problém odbornosti a politické odpovědnosti

Vstoupí-li občanské hnutí do takové konfrontace s oficiální mocí, stává se pro ně samozřejmě závažnou otázkou kvalita informací, analýzy a argumentace. Jednou z prvních replik vlády bude totiž výtka, že je to je věc pro odborníky, že jí obyčejný občan nemůže rozumět a že navíc řada informací musí zůstat z pochopitelných důvodů zůstat utajena. Proto prý musí rozhodování o obraně země zůstat věcí politiků. Proto si je občané zvolili a proto se na ně mají v těchto a podobných věcech spolehnout. A politikové se prý nesmějí vyhýbat odpovědnosti a schovávat se za referendum. Právě s touto protiaargumentací vyrazil establishment - koaliční politikové i média - ke konci roku 2006, kdy se začala debata o základně rozhořivat.

Toto stanovisko mělo ovšem dvě vady, kvůli kterým příliš nezabralo. Především budoucí členové vlády a koaliční poslanci nepožádali voliče v červnových parlamentních volbách roku 2006 o žádný mandát ve věci základny. Naopak jednání o základně s americkou stranou buď popírali nebo zlehčovali jako nedůležitou maličkost. Bylo tedy možné plným právem říci, že se vládní strany dopustily volebního podvodu. Zadrhé se politikové nadřžující základně často projeví jako velmi nekvalifikovaní a neinformovaní.

Z paměti mnoha lidí nevymizí groteskní situace, k níž došlo v televizních Otázkách Václava Moravce koncem roku 2006, kdy byl k debatě politiků přizván jako „host na telefonu“ poprvé a naposledy mluvčí iniciativy (byl jím Jan Tamáš). Po jedné jeho kritické poznámce místopředseda Poslanecké sněmovny Jan Kasal (KDU-ČSL) s nelíčeným znepokojením vykřikl: „Ale vy toho víte o té základně víc než my!“ Měl pravdu. Časy se mění i v tomto ohledu, monopol politiků na informovanost už dávno padl. Pokud se dá skupina občanů dohromady a vloží do své akce dostatek schopností, času a energie, může se v zásadě dobrat podstaty u jakékoli věci, o níž se rozhoduje ve velké politice. Bez velkého aparátu. A dokonce i v poměrně nevelké společnosti jako je česká se najde dost odborníků nezávislých na establishmentu, kteří budou ochotni spolupracovat na kritickém posuzování problémů, u kterých je to potřeba. Nemluvě o zahraničních informačních zdrojích, zejména amerických, které jsou velmi bohaté.

Potíže vlády s logickou argumentací

V logické a věcné argumentační rovině tak zůstalo zastáncům základny nadlouho jediné útočiště: odkaz na tajné informace, které nelze zveřejňovat kvůli bezpečnosti a příslušným zákonným ustanovením. Oblast politiky je ale specifická tím, že tajné informace, ať jsou utajovány oprávněně nebo ne, mají poměrně krátkou životnost, protože musí být včas využity, jinak ztratí hodnotu. Z jednání příslušných subjektů lze pak po nějaké době zjistit, o co v zásadě šlo a jestli řeči o utajování nebyly zase jen pokusem o podvod. Šídlo v politickém pytli se utajuje stále obtížněji. Příkladem může být manévrování proponentů základny v otázce raketových hrozeb pocházejících jednou ze Severní Koreje, pak z Íránu, pak z Ruska, pak z Číny atd.

Vláda dodnes nedokázala logicky a přesvědčivě odpovědět na zásadní otázku: proč by u nás tato základna vlastně měla být zřízena? Proto se začala uchylovat k ideologickým argumentům o naší příslušnosti k Západu, o potřebě vyhovět Spojeným stá-

tům jako záruce naší bezpečnosti. Ovšem i kdybychom toto zdůvodnění přijali, zůstává zásadní problém: proč to vše dělat pomocí superradaru v Brdech? V této slabině argumentace ve prospěch radaru jsou kořeny obratu v mediální a vládní propagandě, která se stále více zaměřuje na očerňování a skandalizaci oponentů. Kdo si pamatuje na časy před rokem 1989, musí mít pocit, že se historie opakuje.

Stanoviska iniciativy

Své základní kritické stanovisko si iniciativa vypracovala na samém začátku v petičním prohlášení. Klade se v něm důraz na politické a bezpečnostní aspekty základny. Domnívám se, že je dodnes správné, samozřejmě společně s myšlenkami, o které odpor proti základně obohatili další účastníci. Liga starostů tak například rozpracovala zdravotní problematiku, svá hlediska taktéž vnesli do hnutí ekologové a ochránci přírody.

Vždy jsme se snažili vést diskusi o problému vojenské základny USA v České republice věcným a racionálním způsobem. Svoji argumentaci přitom zaměřujeme třemi hlavními směry. První z nich lze nazvat argumentem pro demokracii. Zřízení základny proti vůli většiny obyvatel a občanů je zjevně nedemokratické. Naše vláda při prosazování tohoto projektu mnohokrát porušila demokratické zásady. Jde o to, aby si to občané pamatovali - například tehdy, až zase půjdou k volebním urnám.

Druhý směr se týká suverenity naší země. Nechceme, aby se opět stala nástrojem globální politiky velmoci, tentokrát Spojených států. Tato politika je zejména za administrativy George W. Bushe často scestná, jak ukazuje například invaze USA do Iráku. Česká republika by neměla možnost tuto politiku účinně ovlivňovat a přitom by byla vystavena riziku, že ponese její případné důsledky.

Třetí typ argumentů poukazuje na to, že základna by napomohla ke spuštění nové a zbytečné globální konfrontace. Teorie takzvaných zlotřilých států nebo „střetu civilizací“, která má

zdůvodnit nutnost takové konfrontace, je pouhou zástěrkou, za kterou se skrývají sobecké zájmy určitých skupin. Přijatelnou budoucnost může světu přinést pouze politika, které jde o snižování napětí, budování mostů porozumění, hledání možností vzájemné spolupráce. Ano, existují vážná nebezpečí, ale slepé zbrojení bez jakýchkoli hranic a neustálé vzájemné ohrožování není tou správnou cestou.

Většina lidí samozřejmě chápe takové argumenty ve zkratkách plných emocí. Chceme být pány ve své vlasti. Už nikdy cizí základny. Chceme pokojnější svět. Chceme bezpečný život pro sebe, své děti a vnoučata. Tímto způsobem vnímají situaci zhruba dvě třetiny obyvatel - a opakovaně dávají najevo svůj názor v průzkumech veřejného mínění. Tímto způsobem ztratila základna mezi lidmi legitimitu. Považujeme ale za podstatné, aby za tímto emotivním postojem byla přítomna racionální úvaha - která bude tento postoj sdílet, podporovat, upevňovat, případně mu nastavovat zrcadlo. Jak už bylo naznačeno, ve hře je také historická paměť. Nezapomenout, nenechat se zmást nebo odlákat, pamatovat si a podle toho jednat - to je jedna z nemnohých, ale spolehlivých zbraní občana.

Perspektivy?

Občanský protest proti základně za dva roky značně zesílil a rozšířil se. Iniciativa „Ne základnám“ už dávno není na tomto poli sama. Ovšem v její vlastní trajektorii, rozvoji, proměnách a problémech se odráží situace celého hnutí. Proto si tyto otázky zaslouží aspoň krátkou zmínku.

Z vlastní zkušenosti víme, že protestní hnutí je nadále velmi životné. Promítá se do něj sílící pocit, že v politice a uspořádání života společnosti musí nutně dojít ke změně a že je nutno usilovat o to, aby to byly změny k lepšímu. Je to znát z korespondence, kterou dostáváme, tento pocit přinášejí noví aktivisté. Přitom je to hnutí značně nesourodé, je tvořeno množstvím jednotlivců a skupinami s různými názory, nesterjné propracovanou strukturou a s různou úrovní vlastní organizace.

Odpor proti základně je však velmi silné pojivo, díky němuž je možné tyto rozdíly nikoli překonávat a odstraňovat, ale neustálým úsilím vzájemně zvládat. Pokud jde o myšlenkovou orientaci, dají se v iniciativě identifikovat tři zřetelnější proudy. Zjednodušeně řečeno, jeden představují pacifisté, druhý alternativní levicové skupiny a jednotlivci, třetí ekologičtí aktivisté. Budoucnost iniciativy do značné míry závisí na tom, jak dokáže jeho aktivisté zvládat stále náročnější problémy vzájemné koordinace, slučitelnosti základních postojů, hledání společného jmenovatele a kompromisů atd. Je to neustále otevřená otázka a tak tomu bude i nadále. Ještě ostřeji vystupuje tato otázka při celkovém pohledu na protestní hnutí proti základně, v němž je velmi aktivním a specifickým subjektem např. Liga starostů Jana Neorala nebo z jiné strany česká pobočka Greenpeace.

Jedním ze základních rysů protestního hnutí našeho typu je naprostá dobrovolnost a dosahování společného postupu neustálým jednáním, v němž se postupně tříbí, nebo by se měla postupně tříbit základní stmelující idea, vidění situace a nejbližších i vzdálenějších společných úkolů. Je to proces, jehož součástí je samozřejmě také soupeření o hegemonii. Zvykáme si, že je to zcela přirozené a že je přitom třeba ve společném zájmu dodržovat určitá pravidla - která také nejsou většinou dána předem, nepadají z nebes, ale rodí se ze společného úsilí i sporů. Jak budou aktivisté tento proces zvládat, to rozhodne o budoucnosti iniciativy a myslím, že to platí pro současné občanské aktivity obecně. Vyslovme naději, že se v tomto procesu najde cesta k novému pojetí politiky. To současně z jiného zorného úhlu vysvětluje, proč mezi námi v iniciativě tak silně převládá přesvědčení, že není dobré prostě přebírat staré organizační formy, byť by slibovaly vyšší „efektivitu“. Nechceme je přebírat i za cenu našeho obtížného rozhodování a řízení, za cenu občasného chaosu a zmatků. Mnozí z nás leccos vědí o managementu a pracují nebo v minulosti pracovali v nějaké řídicí pozici. Přesto považují za nevhodné přímočaře aplikovat tyto metody v občanské iniciativě.

Odtud plyne také náš postoj k etablovaným politickým stranám. Nemůžeme samozřejmě ignorovat jejich roli v současném politickém uspořádání, kdy se např. o základnu svede boj v parlamentu. Oceňujeme stanoviska politických stran podle toho, jak jsou důsledně proti základně. A snažíme se s nimi v zájmu věci přiměřeně spolupracovat. Domnívám se ale, že je správné, aby se iniciativa nenechala zatahovat žádné stranické politiky. Podle našeho většinového názoru je politika všech významných stran poznamenána - tím či oním způsobem, v té či oné míře - příliš úzkými skupinovými zájmy.

A protestní hnutí samozřejmě neskončí rozhodnutím v otázce radaru, ať bude jakékoliv. Problém vojenských základen na území jiných států bude trvat dál. Ale je tu ještě jeden důležitější důvod. Snad nejvýznamnější zkušeností, kterou nám přinesla uplynulá dvě léta, je vědomí potřeby změny, které sílí mezi lidmi. Je to jistá touha po lepším stavu věcí, kterou je cítit přese všechn cynismus, zoufalství a hněv poznamenávající současnou atmosféru. Jak najít pozitivní cestu k tomuto pocitu? Jaký konkrétní politický výraz mu nabídnout, jakými prostředky? Obtížné otázky. Musíme na ně hledat dobré odpovědi.

Vláda proti lidu!

Za zády lidu této země začaly vlády jednání o umsten americk vojensk základny u nás. Tak zvane demokratické strany spolu s hlavními sdělovacími prostředky dohledly na to, aby se otázka americké vojenské základny nestala tématem předvolebních diskusí. Dnes bez toho, aby se zeptala lidu této země, chce vláda jíž tuto základnu nechat stavět.

Jako obyvatelé této země máme ale právo do tohoto mluvit! Vždyt' jde o náš osud, o naši zemi, o naši budoucnost. Proto se musíme domáhat svého práva rozhodovat o vlastním osudu.

Neustále nám omilaji tezi, že o bezpenostnch otázkách se nemůže konat referendum. Tato slova jsou jen ideologickou frází, která zastírá pohrdání lidem této země. Jenže - kdo jiný by měl rozhodovat o tom, zda se nechá zatáhnout do globálních hrátek mocných, v nichž nikdy nebude rozhodovat, než ten, koho se to týká? Jsou snad chytřejší než my? Jsou snad čestnější než my? Kdo - premiér, který se chlubit' svou nekulturnost? Ministrn obrany, která nechápe, jakou hrozbou pro naši zem představuje americká základna? Ministr zahraničí, který netuší, co jsou naše národní zájmy?

Veřejnost v této zemi se právem domáhá toho, aby o umsten americké vojenské základny u nás mohla spolurozhodovat. Pro referendum se vyslovuje velká většina občan této země. Podle šetření Centra pro výzkum veřejného mnen Sociologický ústav Akademie věd České republiky (CVVM) z února tohoto roku (zatím poslední šetření na toto téma) podporuje požadavek referenda 76 % dotázaných, zatímco referendum o této otázce odmítá 19 % dotázaných. Tabulka islo 1 zachycuje vývoj názorů na tuto otázku.

Tabulka č. 1: Měli by o radarové základně rozhodovat občané v referendu?

(září 2006 až únor 2008; údaje v procentech)

	IX/06	II/07	IV/07	V/07	VI/07	XI/07	XII/07	I/08	II/08
Rozhodně ano	49	46	46	43	45	47	45	47	49
Spíše ano	29	27	31	28	29	26	28	26	27
Spíše ne	10	13	12	16	14	13	11	14	14
Rozhodně ne	4	6	6	6	6	7	8	6	5
Neví	8	8	5	7	6	7	8	7	5
ano/ne	78/14	73/19	77/18	71/22	74/20	73/20	73/19	73/20	76/19

Pramen: CVVM - http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/100761s_pm80306.pdf

Pozoruhodné je, že referendum požadují nejen přívrženci opozičních stran, ale i většina přívrženců koaličních stran. V únoru letošního roku bylo pro vypsání referenda 89 % přívrženců KSČM a 86 % přívrženců ČSSD. Pro vypsání referenda se ovšem i 72 % přívrženců Strany zelených a 68 % přívrženců KDU-ČSL. Dokonce i mezi přívrženci ODS je pro vypsání referenda 50 % dotázaných, proti referendu pak 42 % dotázaných přívrženců občanských demokratů.

Politici, kteří nevynechají jedinou příležitost, aby ostatní poučovali o demokracii a lidských právech, najednou upírají lidem právo rozhodovat o vlastním osudu. Pravicová vládní koalice svým prosazováním výstavby americké vojenské základny u nás ovšem nedává najevo pouze pohrdání veřejností, a to i svými vlastními voliči. Dává najevo i strach z nich. Ví, že by prohrála.

Z únorových výsledů šetření CVVM vyplývá, že přibližně třipětinová většina občanů - konkrétně 67 % dotázaných - s případným vybudováním americké radarové základny protiraketové obrany u nás nesouhlasí. Naopak pro vybudování americké základny se vyslovily tři desetiny (27 %) dotázaných. Tabulka číslo 2 ukazuje, jak se podle CVVM vyvíjí vztah veřejnosti k této otázce.

Tabula č. 2: Souhlas či nesouhlas s vybudováním americké radarové základny v České republice (září 2006 až únor 2008; údaje v procentech)

	2006	2007						2008	
	IX.	II.	IV.	V.	VI.	XI.	XII.	I.	II.
rozhodně souhlasí	5	6	6	7	6	5	7	6	7
spíše souhlasí	19	19	20	23	22	20	16	19	20
spíše nesouhlasí	26	23	25	25	25	25	26	25	25
rozhodně nesouhlasí	36	38	43	36	40	43	44	41	42
neví	14	14	6	9	7	7	7	9	6
Souhlas / nesouhlas	24 / 62	25 / 61	26 / 68	30 / 61	28 / 65	25 / 68	23 / 70	25 / 66	27 / 67

Pramen: CVVM - http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/100761s_pm80306.pdf

Dlužno dodat, že otázka kladená CVVM byla velmi opatrná. Letos v únoru zněla: „Spojené státy americké oficiálně požádaly vládu ČR o možnost postavit na území ČR radarovou stanicí, která by byla součástí systému americké protiraketové obrany. Souhlasíte nebo nesouhlasíte s tím, aby v ČR byla umístěna tato radarová stanice? Rozhodně souhlasíte, spíše souhlasíte, spíše nesouhlasíte, rozhodně nesouhlasíte?“ Je velmi pravděpodobné, že v případě, že by se tazatelé ptali na vztah k umístění americké vojenské základny, bylo by odmítnutí ještě tvrdší.

Ovšem i při takovémto způsobu tázání byla v květnu 2008 proti umístění amerického radaru u nás nejen většina přívrženců opozičních stran (u KSČM je to 93 % a u ČSSD 79 % přívrženců), ale i 64 % přívrženců Strany zelených a 59 % přívrženců KDU-ČSL. Naopak vybudování americké vojenské základny u nás má většinu pouze mezi přívrženci ODS - konkrétně by pro ni hlasovalo 61 % z nich. Ovšem proti vybudování americké základny je 64 % z těch, kdo nefandí žádné politické straně a 66 % z těch, kdo se zatím pro volební stranu nerozhodli.

Díky odvaze a organizačním schopnostem některých samosprávných orgánů v oblasti Brd, kde by měla být podle přání Pentagonu americká vojenská základna být umístěna, místní referenda a anketová dotazování již proběhla. Tabulka číslo 3 ukazuje přehled výsledků tohoto hlasování. Je zřejmé, že i přes veškerou snahu vlády a servilních sdělovacích prostředků lidé velmi dobře chápou, jaké nebezpečí v sobě americká vojenská základna skrývá.

Tabulka č. 3: Výsledky místních referend a anket

Město	Datum	Typ	Počet opráv. voličů	Hlasovalo	Proti	Pro	% proti	% pro
Komárov	15.10.07	anketa	1971	883	791	92	89,6	10,4
Hrádek	24.9.07	anketa		727	705	22	97,0	3,0
Bohutín	1.9.07	referendum	1289	486	458	28	94,2	5,8
Láz	28.7.07	referendum	456	260	254	6	97,7	2,3
Mírošov	23.6.07	referendum	1786	897	867	30	96,7	3,3
Bezděkov pod Třemšínem	9.6.07	referendum	124	90	89	1	98,9	1,1
Hůrky	9.6.07	referendum	175	115	112	3	97,4	2,6
Rožmitál pod Třemšínem	9.6.07	referendum	3636	1703	1620	83	95,1	4,9
Sedlice na Rožmitálsku	9.6.07	referendum	182	117	113	4	96,6	3,4
Štítov	9.6.07	referendum	44	38	33	5	86,8	13,2
Věšín na Rožmitálsku	9.6.07	referendum	537	395	387	8	98,0	2,0
Volenice na Rožmitálsku	9.6.07	referendum	304	176	169	7	96,0	4,0
Vranovice na Rožmitálsku	9.6.07	referendum	207	151	145	6	96,0	4,0
Vševily na Rožmitálsku	9.6.07	referendum	92	77	71	6	92,2	7,8
Hvozdčany	2.6.07	referendum	630	401	381	20	95,0	5,0
Těně	2.6.07	referendum	199	142	139	3	97,9	2,1
Žaječov	2.6.07	referendum	1125	740	728	12	98,4	1,6
Skořice	11.5.07	anketa	193	165	164	1	99,4	0,6
Vísky	5.5.07	referendum	31	30	30	0	100,0	0,0
Dobřív	-	anketa		222	218	4	98,2	1,8
Mešno	-	anketa	74	49	49	0	100,0	0,0
Obořiště	-	anketa		170	165	5	97,1	2,9
Příkosice	-	anketa	296	232	232	0	100,0	0,0
Strašice	-	anketa		444	400	44	90,1	9,9

Ne základnám: http://www.nezakladnam.cz/cs/40_vysledkymistnichreferendaanket
 Trokavec: <http://www.trokavec.cz/mistni-referenda/mistni-referenda-v-jinych-obcich-vysledky>

V této chvíli se zdá, že vládou podepsané dohody o umístění americké vojenské základny nemohou v Poslanecké sněmovně získat potřebnou většinu hlasů. Květnové jednání Sněmovny ovšem přineslo vážné varování. Jakmile neprošel souhlas s vysláním dalších našich vojáků do Afghánistánu, stačily tuctu sociálnědemokratických poslanců pouhé dvě minuty na to, aby změnilí názor. A tak další vojáci odejdou do prohrané války, hájit zájmy USA a afgánských narkobaronů. Přitom nehlasovat pro vlastního prezidentského kandidáta je pouze gentlemanský prohrěšek ve srovnání s takovouto zradou národních zájmů!

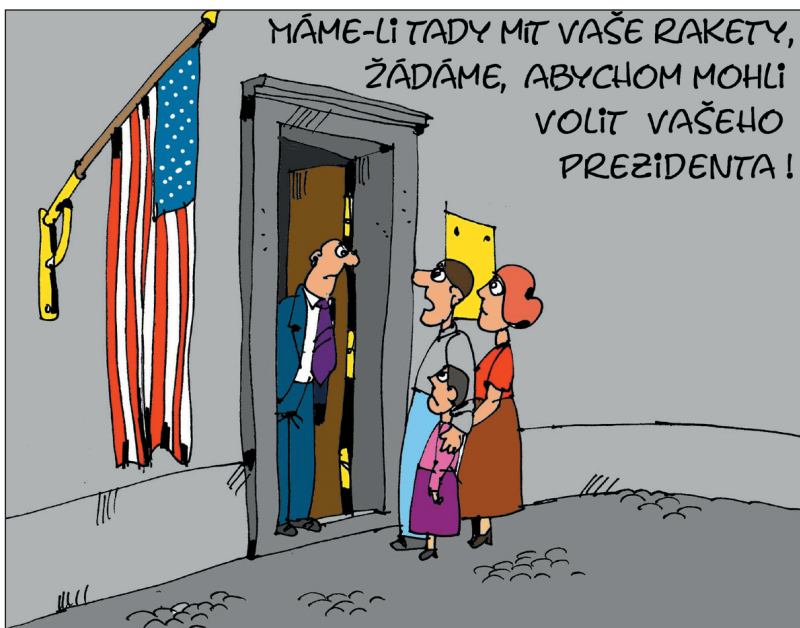
Také hlasování ministrů za Stranu zelených při rozhodování vlády o uznání požadavků albánských separatistů v Kosovu je pro nás velmi vážným varováním. Ukazuje se, že vedení této strany si libuje v okázalých projevech péče o lidská práva v Asii či v Latinské Americe, ale porušování mezinárodního práva a etnické čistky v Evropě jej nezajímají. Je jisté, že ochrana původní fauny a flory před zájmy betonové lobby je velmi cenná. Proč ale Strana zelených neprojevuje stejnou starost o člověka, který je ohrožen výstavbou americké vojenské základny v Brdech? Proč předseda Strany zelených stále tvrdí, že toto není priorita jeho politiky?

Prioritou Strany zelených se staly zájmy podnikatelů v oblasti ekologie. Je zřejmé, že v době všeobecné privatizace došlo i na privatizaci Strany zelených. Pod svým novým vedením sice tato strana získala křesla ve Sněmovně a ve vládě, ale zřekla se dvou třetin svého programu - boje proti militarismu a boje za samosprávu. Chybí jasný postoj Strany zelených jak k chystané militarizaci kosmu, tak i k požadavku na vypsání referenda o americké vojenské základně u nás. Z těchto důvodů dnes není jasné, jak poslanci za Stranu zelených budou hlasovat při projednávání smluv o umístění americké vojenské základny u nás.

Tlak na poslance a senátory ze strany veřejnosti proto nesmí polevit. Jejich spoléhání na naši únavu a rezignaci se musí ukázat lichým. My víme, že máme silného nepřítele. Stojí proti

nám do ministerských pravomocí oděná arogance, hloupost, pohrdání demokracií. Každý vlastenec a rozumě uvažující člověk dnes vidí, že ti, koho volební manipulace a povolební zákulisní dohody vynesly do ministerských křesel, nejsou věrohodnými reprezentanty našich národních zájmů. Svěřit jim do rukou budoucnost znamená této budoucnosti se zřít. Proto se musíme domáhat svého práva rozhodovat o vlastním osudu v referendu.

Ještě jsme neprohráli! I kdyby se mezi občanskými demokraty a lidovci nenašel jediný odvážný! I kdyby ve Straně zelených zvítězila zbabělost nad principy! I kdyby se opět mezi sociálními demokraty našel někdo, kdo dobré bydlou vymění za stranický průkaz! Ještě jsme neprohráli!

Jiří Maštálka

Hájit národní zájmy - ne radar!

Zamýšlená výstavba americké vojenské základny na našem území vyvolává otázku, jaké jsou kompetence vlády, která smlouvy s Washingtonem připravuje. Nejde pouze o často opakované, pravdivé a velmi důležité upozornění, že jednání s USA vedou politici, kteří nedostali k tomuto zásadnímu kroku mandát ve volbách. Lze samozřejmě namítnout, že vláda je od toho, aby rozhodovala - a to i v podmínkách, které jsou nové. Jenže, jak je z připojené chronologie vyjednávání mezi Prahou a Washingtonem zřejmé, tato otázka byla otevřena již v roce 2002. Skutečnost, že ani sociální demokracie, ani ODS nebo hlavní masové sdělovací prostředky otázku americké vojenské základny u nás před volbami neotevřely, je výsledkem čiré předvolební manipulace.

Ale nejde jen o to.

K největším pozoruhodnostem „kauzy radar“ patří zdůvodňování jeho potřeby. Americká oficiální veřejná argumentace je srozumitelná: Spojených státům hrozí nebezpečí ze Severní Koreje a Íránu v podobě mezikontinentálních raket s jadernými hlavicemi. Tomuto nebezpečí je třeba čelit předsunutím části protiraketové obrany USA na území Česka a Polska. Jiný záměr daný projekt nemá - a už vůbec v jeho pozadí nejsou nějaké tajné protiruské plány.

Nejdůležitější představitelé vlády České republiky - premiér Mirek Topolánek, místopředseda vlády Alexander Vondra i ministr zahraničních věcí Karel Schwarzenberg - však hovoří jinak. Pan Topolánek na kongresu ODS v listopadu 2007 zcela nedvojsmyslně prohlásil, že pro ODS je rozhodující „vůle k obraně. Nedopustit, abychom se opět plíživě sunuli do sféry geopolitického vlivu Ruska. To je ten pravý důvod, proč u nás má stát radarová základna. Už jenom proto stojí za to udržet tuto vládu.“ Ministr zahraničí zase několikrát zdůraznil, že

Rusko se snaží ve střední Evropě „vykolíkovat si prostor“, čemuž my musíme čelit - mimo jiné tím, že s nadšením přivítáme americkou vojenskou základnu. Navíc v dubnu letošního roku poněkud neprozíravě v rozhovoru pro Hospodářské noviny a Deník připojil, že Putina už radar moc nezajímá.

Zatím nejdále z vládních představitelů zašel pan Vondra. Ten během své návštěvy USA na konzervativním výzkumném pracovišti Heritage Fondation podle agentury The Associated Press loni v listopadu prohlásil, že „pro nás v České republice, která leží mezi Německem a Ruskem, by zařízení s jistým počtem amerických vojáků bylo dobré“.

Žádný oficiální činitel Spojených států nevystoupil veřejně s tak extremistickými stanovisky, jaké hlásají pánové Topolánek, Vondra a Schwarzenberg, tedy zástupci ODS a Strany zelených v pražské vládě. Tento extremismus oficiálních představitelů České republiky je zcela v rozporu s americkým tvrzením a paradoxně dává zcela za pravdu kritikům z Moskvy. Ti od počátku tvrdí, že systém Národní protiraketové obrany USA je budován proti Rusku a Číně.

Extremismus, který dává najevo v souvislosti s přípravami na výstavbu nových amerických vojenských základen ve střední Evropě najevo část „naší“ politické elity, pramení ze tří hlavních zdrojů:

- Předně je třeba vidět, že řada extrémních stanovisek, která zde v Evropě reprezentují pánové Topolánek, Vondra a Schwarzenberg, je názorem i některých politiků a vojáků za oceánem. Ti využívají vybrané evropské politiky k tomu, aby čeřili vodu ve vlastních zemích a zároveň jim přihrávali „argumenty“ pro boje uvnitř USA. Pro boje o pozice a peníze. Při citaci extremistických stanovisek pražských politiků se radikální postoje části americké elity a lobbyistických skupin jeví jako umírněné stanovisko.
- Ve slovníku premiéra, místopředsedy vlády a ministra zahraničních věcí ožívá tradiční téma - rusofobie. To slouží k mobi-

lizaci nejen politické pravice, ale i části neinformované veřejnosti. Jedná se o významný syndrom, který pomáhá stmelit nejradikálnější skupinky zastánců výstavby americké radarové základny v Brdech. Pro ně je nebezpečí vpádu kozáků do Povltaví nejen reálné, ale i navýsost aktuální. A strach je přece politicky nejužitečnější emoce - vylekaní občané se ochotně semknou kolem vlády a disciplinovaně zkonsumují jakoukoliv mediální stravu. Zároveň je jakýkoliv projev nesouhlasu s výstavbou vojenské základny USA na našem území vydáván nejen za neamerickou, ale přímo za zrádcovskou proruskou činnost - v poslední době dokonce činnost v žoldu KGB.

- Teze o tom, že potřebujeme americkou vojenskou základnu nejen proti Rusku, ale i proti Německu, je kopií zastaralého geopolitického pohledu z Varšavy: katolické Polsko svírané a dělené z protestantského Pruska-Německa a pravoslavného Ruska-SSSR i dnes dává ústy některých svých politiků najevo, že se cítí ohroženo jak z východu, tak i ze západu. Přítakání takovéto zastydlé geopolitické imaginaci znamená sice poněkud podkopávat přátelství ve zbrani v rámci NATO, ovšem může významně podpořit americké zájmy ve střední Evropě - což je zřejmě pro místopředsedu vlády *to nejdůležitější*.

Chronologie vývoje projektu protiraketové obrany USA

Zdroje:

*Ministerstvo obrany České republiky - <http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=8781> a Informační bulletin Ministerstva obrany České republiky z konce roku 2006 (viz příloha k článku Štěpána Kotrby *Lhali vám, občané, lhali. A lhali vám skoro všichni... v Britských listech* - <http://www.blisty.cz/art/32391.html>) plus ČTK.*

- **Červenec 2002** - na Ministerstvu obrany ČR proběhly bilaterální konzultace za přítomnosti I. náměstka ministra obrany Š. Füleho, I. náměstka ministra zahraničních věcí J. Kohouta a I. zástupce náměstka ministra obrany USA J. Trachtenberga. Součástí byla prezentace zástupců Ministerstva obrany USA k projektu Národní proti-

raketové obrany USA. Hlavním výstupem jednání bylo oznámení americké strany, že zapojení spojenců do projektu, především do jeho plánované evropské části je možné.

- **Září 2002** - projednávání problematiky protiraketové obrany USA během návštěvy ministra obrany České republiky J. Tvrdíka ve Spojených státech. USA prezentovaly důvody vybudování Národní protiraketové obrany USA a plány na realizaci tohoto projektu. J. Tvrdík vyjádřil pochopení pro postup USA a pozitivně hodnotil snahu USA konzultovat tuto otázku se spojenci. J. Tvrdík uvedl, že Česko se v současné době nachází ve fázi zvažování případného zapojení do projektu. Uvedl, že rozhodnutí o případném poskytnutí území bude předmětem strategického rozhodnutí ústavních činitelů České republiky.
- **Září 2003** - během návštěvy ministra obrany L. Kostelky v USA oznámila americká strana, že České republice zašle technické požadavky týkající se možnosti výstavby základny Národní protiraketové obrany USA v České republice. Dokument Points to Accompany Data Sheet - Data Sheet for Missile Defense Installation obdrželo ministerstvo obrany v lednu 2004.
- **Podzim 2003** - americká strana zaslala Ministerstvu obrany ČR na technické požadavky týkající se možnosti výstavby základny Národní protiraketové obrany USA v České republice.
- **Leden až únor 2004** - Ministerstvo obrany připravilo materiál pro jednání vlády Informace o technických požadavcích na výstavbu základny protiraketové obrany USA na území ČR, kterým měl ministr obrany České republiky mj. získat mandát pro další jednání s americkou stranou. Vláda materiál projednala na uzavřeném jednání. Usnesením číslo 119/D ze dne 4. 2. 2004 vláda pověřila L. Kostelku pokračovat ve výměně informací o předběžných technicko-organizačních otázkách. Usnesení vlády číslo 119/2004 bylo přijato v režimu DŮVĚRNÉ, odtajněno bylo usnesením vlády číslo 866 ze dne 12. července 2006 (viz http://www.army.cz/files/8755/usnesen_119_2004.doc).
- **Leden až únor 2004** - Ministerstvo obrany připravilo návrh odpovědí týkajících se možnosti výstavby základny. Na základě požadavků USA byly v materiálu popsány tři vytipované vojenské újezdy Libavá, Brdý a Boletice (především geologické hledisko a infrastruktura). Materiál byl koncem února 2004 zaslán americké straně.
- **Listopad 2004** - Bilaterální jednání delegace ministerstva obrany na Ministerstvu obrany USA k výměně technických informací. Cílem české delegace bylo získat relevantní informace ve věci dalšího postu-

pu v problematice Národní protiraketové obrany USA v duchu usnesení vlády.

- **Prosinec 2004 až leden 2006** - v tomto období neprobíhala mezi českou a americkou stranou žádná jednání v otázce protiraketové obrany USA. Hlavním důvodem byla nevyjasněná otázka financování evropské části Národní protiraketové obrany USA americkou stranou.
- **Únor až červenec 2006** - v Praze probíhaly uzavřené technické konzultace mezi ministerstvem obrany a americkou stranou o možnostech umístění prvků Národní protiraketové obrany USA na území České republiky. Tématem jednání byla především příprava prohlídky vytipovaných lokalit, která proběhla v červenci 2006.
- **18. až 25. července 2006** - proběhla prohlídka vytipovaných vojenských újezdů za účasti 22ti členného expertního týmu USA. Pozitivně byly hodnoceny především Brdy a Libavá, a to z hlediska infrastruktury a geologicko-hydrologických podmínek.
- **26. července 2006** - vláda České republiky usnesením č. 929 z 26. 7. vzala na vědomí informaci Ministerstva obrany ČR o technicko-organizačních konzultacích případného zřízení prvků Národní protiraketové obrany USA v Česku. Uložila Ministerstvu zahraničí České republiky, aby ve spolupráci s Ministerstvem obrany ČR předložil v případě oslovení České republiky americkou stranou návrh dalšího postupu.
- **15. až 18. srpna 2006** - proběhly konzultace delegací ministerstva obrany a ministerstva zahraničních věcí a zástupci velení Národní protiraketové obrany ve Washingtonu, kde byly oznámeny předběžné závěry prohlídky lokalit a prezentovány plány na realizaci evropské části Národní protiraketové obrany USA. Současně se konzultovaly technické, politické a právní aspekty možného umístění systému v České republice. Zároveň americká strana potvrdila, že z výběru vypadl vojenský újezd Boletice.
- **Od počátku roku 2006** v Praze probíhaly technické konzultace mezi zástupci Ministerstva obrany ČR a americkou stranou o možnostech umístění prvků Národní protiraketové obrany USA na území České republiky.
- **19. ledna 2007** - Spojené státy požádaly oficiální nótou o zahájení jednání s Českou republikou o jejím zapojení do systému protiraketové obrany USA. V této záležitosti USA požádaly i Polsko s nabídkou na zahájení jednání. USA mají zájem umístit v České republice naváděcí radar a antiraketu v Polsku.

- **28. března 2007** - vláda České republiky schválila odpověď na americkou nótu, která obsahuje souhlasné stanovisko vlády České republiky k zahájení jednání se Spojenými státy o možnosti umístění radarové stanice protiraketové obrany na území České republiky.
- **23. dubna 2007** - Českou republiku navštívil ředitel Protiraketové agentury USA generál Obering, který absolvoval řadu jednání, brífinků a konzultací. Experti Ministerstva obrany a Ministerstva zahraničních věcí navštívili sídlo Protiraketové agentury USA a středisko vedení a řízení v Colorado Springs. Členové Parlamentu ČR si prohlédli na Marshallových ostrovech radar, který by po modernizaci měl být umístěn v Česku.
- **V červnu 2007** vedl v Praze jednání s českou stranou prezident USA George Bush.
- **13. - 16. srpna 2007** - třicetičlenný tým specialistů US MDA (US Missile Defense Agency - americká Agentura protiraketové obrany) provedl ve vojenském újezdu Brdy podrobná technická měření a průzkum v oblasti kóty 718,8, která byla navržena pro případné vybudování radarové stanice protiraketové obrany.
- **4. srpna 2007** - bylo zveřejněno Předběžné posouzení vlivu zvažovaného radaru na zdravotní stav populace v okolí Vojenského újezdu Brdy, které bylo vypracováno pod vedením hlavního hygienika Armády České republiky se Státním zdravotním úřadem.
- **5. září 2007** - na Ministerstvu zahraničních věcí ČR se uskutečnilo jednání s americkou stranou o Hlavní smlouvě (Broad Missile Defence Agreement) o případném umístění komponentu protiraketové obrany na území České republiky.
- **11. až 12. září 2007** - na Ministerstvu obrany ČR se uskutečnilo jednání s americkou stranou o dohodě o statusu amerického personálu radarové stanice. Toto i přecházející jednání hodnotí obě strany jako úspěšné a konstruktivní.
- **14. až 26. října 2007** - tým pěti amerických specialistů se v České republice zabýval otázkami souvisejícími s připojením případné radarové stanice na rozvodnou síť elektrické energie.
- **30. října až 1. listopadu 2007** - na Ministerstvu obrany České republiky se uskutečnilo jednání o bilaterální dohodě o statusu amerických sil (bilaterální SOFA - Status of Forces Agreement - Dohoda o statusu sil).
- **5. až 6. listopadu 2007** se na Ministerstvu zahraničních věcí ČR uskutečnilo jednání o Hlavní smlouvě o možném umístění radaru na území České republiky.

- **11. až 13. prosince 2007** - na Ministerstvu obrany České republiky se uskutečnilo 3. kolo jednání s USA o statusové smlouvě (SOFA). Bylo dosaženo pokroku v oblastech trestní jurisdikce, životního prostředí i v otázkách zajištění bezpečnosti. Byly projednány otázky spolupráce obou stran při stavebním řízení a dále požadavek, aby česká strana mohla provádět kontrolu probíhajících prací. Nově byla projednána otázka zaměstnávání osob ozbrojenými silami USA v České republice a bylo dohodnuto, že se uskuteční informativní schůzka mezi experty na pracovní právo obou stran.
- **16. a 17. ledna 2008** - Českou republiku navštívil ředitel Protiraketové agentury USA generál Henry Obering. Ministryně obrany ČR Vlasta Parkanová ho požádala o maximálně možné rozšíření veřejných informací, zejména v technické oblasti. Generál Obering se mj. dále setkal s předsedou vlády Mirkem Topolánkem a ministrem zahraničních věcí Karlem Schwarzenbergem.
- **28. až 30. ledna 2008** - na Ministerstvu obrany České republiky se uskutečnilo další kolo jednání s USA o statusové smlouvě. Jednalo se tedy o podmínkách pobytu příslušníků ozbrojených sil USA v České republice v souvislosti s případnou výstavbou americké radarové stanice ve vojenském újezdu Brdy. Obě strany odsouhlasily, že k řešení odborných otázek se v nejbližší době sejdou expertní týmy ČR a USA.
- **V dubnu 2008** - uskutečnila se další dvě kola jednání ke smlouvě SOFA o podmínkách pobytu příslušníků ozbrojených sil USA v ČR ve vztahu k připravované americké vojenské základně v České republice.
- **21. května 2008** - na svém výjezdním zasedání v Teplicích schválila vláda České republiky Hlavní smlouvu o umístění vojenské základny Spojených států v Česku.

Součástí vládní manipulace se stává i teze, že spojenci v NATO jsou již s výstavbou základen Národní protiraketové obrany USA ve střední Evropě smířeni a že tento americký systém bude součástí obranného systému NATO. Toto tvrzení má velký význam: jeho cílem je přesvědčit váhající ze Strany zelených, že jejich požadavky týkající se brdského radaru byly naplněny. Je ovšem třeba říci, že se tak nestalo a brzy ani nestane. V dubnu se v Bukurešti uskutečnil summit NATO. Na tomto jednání byla přijata velmi rozsáhlá závěrečná deklarace. V ní se protiraketové obrany týkají dva body, konkrétně číslo 37 a 38.

Z Deklarace bukurešťského summitu NATO, 3. dubna 2008

Zdroj:

Bucharest Summit Declaration <http://www.nato.int/docu/pr/2008/p08-049e.html>

37. *Šíření balistických raket představuje rostoucí hrozbu spojeneckým jednotkám, území i obyvatelstvu. Protiraketová obrana je součástí širší odpovědi jak této hrozbě čelit. Uznáváme proto podstatný příspěvek k ochraně spojenců před balistickými raketami s dlouhým doletem, který přinese plánované rozmístění amerických prostředků protiraketové obrany v Evropě. Zkoumáme způsoby propojení těchto kapacit s nynějšími snahami NATO o protiraketovou obranu jako cestu jak zajistit, aby byly integrální součástí jakékoli budoucí protiraketové architektury celé aliance. Majíce na mysli princip nedělitelnosti spojenecké bezpečnosti i solidaritu v NATO, pověřujeme stále zasedání Rady NATO, aby připravilo varianty komplexní architektury protiraketové obrany tak, aby pokryla celé území aliance a všechny obyvatele nechráněné systémem Spojených států; tyto varianty, které mají připravit jakékoli budoucí politické rozhodnutí, budou zkoumány na našem summitu v roce 2009.*
38. *Oceňujeme také nynější snahu o posílení spolupráce v oblasti protiraketové obrany mezi NATO a Ruskem. Jsme odhodláni zajistit maximální průhlednost a opatření na budování vzájemné důvěry, jež by rozptýlila jakékoli obavy. Vybízíme Ruskou federaci, aby využila nabídek Spojených států ke spolupráci v protiraketové obraně, a jsme připraveni zkoumat možnosti propojení systémů protiraketové obrany USA, NATO a Ruska ve vhodném čase.*

Z tohoto textu je zřejmé, že vše se zatím jen zkoumá a stanovisko má být přijato až v příštím roce - tedy po zvolení nového prezidenta USA. K žádnému propojení Národní protiraketové obrany USA a protiraketové obrany NATO nedošlo a na úrovni velení ke vzájemnému, oboustrannému propojení ani nedojde. Americký systém je budován jako globální a o jeho použití se bude rozhodovat v USA. Obranný systém NATO

bude regionální a na velení jemu se budou spolupodílet i Spojené státy.

Zároveň platí, že tvrzení ministra zahraničí České republiky že ruský prezident již na radar změnil názor, kterým komentoval jednání Vladimira Putina na summitu NATO, se zakládalo na „špatné informovanosti“. Z jednání ruského a amerického prezidenta, které se uskutečnilo v Soči ihned po summitu NATO, vyplynulo, jak uvádí přijatá deklarace, že „ruská strana jasně dala najevo, že nesouhlasí s rozhodnutím o vytvoření objektů v Polsku a České republice“.

Vše nasvědčuje tomu, že vláda pravicové kolice ODS, KDU-ČSL a Strany zelených pojala úkol prosadit vytvoření vojenské základny Spojených států na našem území jako válku proti občanům této země. Každá manipulace s veřejným míněním je pro ni dobrá, pěstování strachu a xenofobních nálad je podle ní užitečné.

„Kauza radar“ je ukázkou nezodpovědnosti pravicové vlády. Výstavba nové vojenské základny USA proti neexistujícímu nebezpečí ovšem učiní z naší země terč všech těch, kdo se cítí ohroženi politikou Spojených států. A takových zemí a skupin není málo - na počátku 21. století jich spíše přibývalo, než ubývalo. Je možné spekulovat o tom, či zájmy v tomto případě Topolánkova vláda hájí. České národní zájmy to však rozhodně nejsou.

Kořeny radaru

Podle přání současné vlády USA má být na území České republiky postavena americká vojenská základna. Tato základna by měla být součástí strategických sil Spojených států, a to složky, která se teprve formuje: kosmických sil. Dochází tak k dramatické proměně geopolitické hodnoty střední Evropy, která se tak stává hříčkou v rukou globálních hráčů všeho druhu.

Vláda České republiky již odsouhlasila první ze smluv o umístění americké vojenské základny. Stále však platí, že vybudování vojenské základny USA v Česku:

- Je v rozporu s přísliby o tom, že na našem území nebudou žádná cizí vojska. Tento příslib, který byl formován v době odchodu Sovětské armády, se stal součástí nové státní ideje v tom smyslu, že byl přijat většinou veřejnosti a politické elity jak při formování nového režimu po 17. listopadu, tak i při vzniku samostatné České republiky;
- Zřízení základny Národní protiraketové obrany USA (NMD) znamená pro Česko velké bezpečnostní riziko. Česká republika se stane součástí obranného systému, který bude chránit stát, jehož zahraniční politika je rozporuplná. Svým kontra-produktivním pojetím tzv. války proti terorismu si Spojené státy masově vytvářejí protivníky, kteří si mohou za cíl vybrat i základny USA na našem území;
- Vytváření nové protiraketové obrany USA je vnímáno jako snaha získat převahu nad Ruskem a Čínou. Převaha v obraně se chápe jako možnost zahájit útok - hovoří se o tom, že modernizace jaderného arzenálu plus nová NMD by měla umožnit útok Spojených států na Rusko a Čínu, po němž zasažené země ztratí sílu na odvetný úder. To vyvolává nejen nepříznivou politikou reakci ze strany Moskvy, ale též odpovídající změny v zaměření ozbrojených sil Ruska: hrozí nebezpečí, že na základny NMD ve střední Evropě budou

zacíleny ruské střely s plochou dráhou letu či rakety. A není důležité, zda na těchto základnách budou rakety nebo „pouze“ radary.

- Funkčnost NMD je velmi sporná: každá země schopná vyslat rakety s dlouhým doletem bude schopna NMD zničit, program je založen na nejasných technických kritériích a testy se neopírají o vyhodnocení pravděpodobných protiopatření. Zdá se, že idea vybudovat na území Česka část NMD slouží víc jako zkouška loajality místní politické elity než jako snaha vytvořit funkční protiraketový deštník.
- NMD je součástí zbrojních programů, které představují nezměrné plýtvání omezenými zdroji Země.
- Zatím od jakéhokoliv případného útoku kohokoliv na Česko i USA více odrazuje apokalyptický potenciál NATO pro odvetný úder než děravá protiraketová obrana.
- V případě, že raketové nebezpečí ze strany tzv. darebáckých států je reálné, je nutné budovat evropskoamerickou obranu, ne obranu USA na území Evropy. Na výstavbě takovéto obrany se musí podílet i Rusko (a pokud možno i další mocnosti, a to nejen evropské), protiraketová obrana by neměla být zneužitelná proti němu.
- Základem trvalého řešení bezpečnostních hrozeb tohoto typu mohou být pouze přímá jednání Spojených států s KLDŘ, Íránem a dalšími obdobnými státy, za nimiž budou následovat úmluvy garantované mezinárodním právem a světovým společenstvím.

* * *

Východí ideou pro vybudování radaru v Brdech je představa, že Spojené státy musejí předsunout svoji obranu mimo vlastní území - hlavně do Kanady a na území Euroasie. Z tohoto hlediska budování amerických vojenských základen ve středovýchodní Evropě navazuje na Trumanovu doktrínu z března 1947. V ní tehdejší prezident Harry Truman vyjádřil podporu vládám Řecka a Turecka, slíbil „podporovat lidi, kteří odporují pokusu

o zotročení ozbrojenými menšinami nebo vnějším tlakem⁴¹, ovšem též odstartoval politiku amerického zasahování do všech událostí ve světě.

Po Trumannově vítězství v prezidentských volbách roku 1948 začalo období bouřlivého uzavírání smluv o vzájemné vojenské pomoci. V dubnu 1949 bylo vytvořeno NATO, tedy aliance pro oblast Atlantiku. Trojstranná smlouva ANZUS spojila v září 1951 Spojené státy s Austrálií a Novým Zélandem, tedy státy Pacifiku. Aliance SEATO v září 1954 propojila státy ANZUS, ale i Velkou Británii a Francii s vybranými státy jihovýchodní Asie. Bagdádský pakt, později nazvaný CENTO, v únoru 1955 spojil USA (napřed v roli pozorovatele) a Británii s Irákem, Tureckem, Pákistánem a Íránem. Zároveň Spojené státy uzavíraly i mnoho smluv bilaterálních. Za nejvýznamnější lze pokládat ty, které se týkaly Asie, jako například dohody s Japonskem (započaté Smlouvou o bezpečnosti z roku 1951 a završené podpisem Smlouvy o vzájemné spolupráci a obraně z roku 1960) a Smlouva o vzájemné obraně s Taiwanem z roku 1954, ale i další dohody například s Jižní Koreou a Jižním Vietnamem.

Tyto mnohostranné a dvoustranné smlouvy jsou často vykládány jako vynucená obranná reakce na rozpínavost Sovětského svazu, jako součást politiky zadržování komunismu. Kdyby to bylo tak prosté, pak by po porážce Světského svazu ve studené válce a jeho rozpadu následovalo zrušení vojenských základen USA ve světě. Jenže - na počátku 21. století se nediskutuje pouze o nových základnách Spojených států v Česku a v Polsku, ale také o výstavbě základen na Balkáně, v oblasti Černomoří, Kavkazu, Střední Asii. O Afghánistánu a Iráku nemluvě.

Nejčastěji se dnes uvádí, že ze 1,4 miliónů vojáků Spojených států jich 369 tisíc slouží na přibližně 700 základnách v zahraničí. Takováto statistika zahrnuje základny, na nichž je

⁴¹ *Great Presidential Decisions. State Papers That Changed the Course of History.* Ed. by R. B. Morris. New York: Fawcett Publications, 1969, s. 433.

významný počet vojáků - zpravidla se jedná o více než sto vojáků a náklady více než milión dolarů ročně. Spočítají-li se však skutečně všechna americká vojenská stanoviště v zahraničí, je jich podle zprávy Ministerstva obrany USA celkem 823 - což názorně ukazuje tabulka číslo 1².

Tabulka č. 1: Vojenská stanoviště USA, 2007

oblast	velké	střední	malé	ostatní	celkem
USA	97	107	3 640	558	4 402
zámořská teritoria USA	3	2	64	17	86
zahraničí	14	20	742	47	823
celkem	114	129	4 446	622	5 311

Poznámka: Velká stanoviště - roční náklady 1,64 mld. dolarů či více; střední - 875 mil. až 1,640 mld. dolarů; malé - do 875 mil. dolar; ostatní - 0 dolarů.

* * *

Zlomovým okamžikem ve vývoji zahraniční politiky USA byla porážka ve válce v Indočíně v polovině 70. let minulého století. Tehdy Spojené státy ztrácely svoje výsadní ekonomické postavení a podlomila se prestiž USA. Zároveň vývoj strategických potenciálů Spojených států a Sovětského svazu dosáhl stupně, kdy bylo zřejmé, že vznikla možnost vzájemného zaručeného zničení. Objevily se koncepce, které nově definovaly americké závazky v zahraničí. Na oficiální úrovni to byla především Nixonova guamská doktrína z roku 1979, která se snažila přenést na spojence část morálního, ekonomického a vojenského břemena spojeného s politikou zadržování komunismu.

Na akademických pracovištích se začala diskutovat nová teorie komplexní vzájemné závislosti. Autoři jako Robert Keohane a Joseph Nye způsobili, že se slovní spojení „vzájemná závislost“ stalo sloganem, který nahrazoval pojem „národní bezpečnost“. Do popředí se dostala vize měkké moci,

² Viz *Base Structure Report (Fiscal Year 2007 Baseline* - http://www.defenselink.mil/pubs/BSR_2007_Baseline.pdf (s. 22).

kteřá měla pomoci prosazovat zájmy státu především pomoci ekonomické či kulturní převahy.

Na takovémto uvažování byla postavena koncepce uvolňování mezinárodního napětí. Už nebylo nejdůležitější zadržování komunismu, ale nalezení způsobu, jak dva životaschopné geopolitické celky - Spojené státy se svými spojenci a Sovětský svaz se svými spojenci - mohou spolu (pře)žít. Bipolární černobílý konflikt měla nahradit klasická hra mocenské rovnováhy. Podle některých autorů toto období bylo faktickým koncem studené války.

V téže době vznikla ve Spojených státech dvě zcela odlišná a mimořádně vlivná ideově-politická uskupení, která působila napříč obou hlavních politických stran: Trilaterální komise a Výbor o současném nebezpečí. Jejich souboj může - byť neúplně a symbolicky - přiblížit vnitřní napětí uvnitř politické elity USA.

- Trilaterální komise vznikla na základě iniciativy Davida Rockefellerera při Council on Foreign Relations, jako výzkumná a koordinační skupina v roce 1973. Ředitelem se stal Zbigniew Brzezinski. Základní programová idea komise předpokládala, že v nové ekonomicko-politické situaci je nutná spolupráce tří center - Spojených států, Japonska a Západní Evropy. Samozřejmě pod vedením Washingtonu. Trilateralisté uznali novou roli nadnárodních korporací v globalizující se ekonomice. Vsadili daleko více na zákonitost globální makroekonomiky, než na vojenskou sílu. Vztahy se Sovětským svazem byly odsunuty až na třetí místo v pořadí, tedy za trilaterální vztahy a za vztahy k rozvojovým zemím. Země třetího světa se měly stát nejen zdrojem surovin a odbytištěm pro zboží z oněch tří rozvinutých ekonomicko center, ale i konstruktivními partnery při vytváření nového světového řádu. Takto měl být zajištěn nejen růst moci USA ve světě, ale i stabilizace situace doma. Trilateralisté se stali nejdůležitějšími vyznavači multilaterality - představy, že společně s jinými

státy při důrazu na ekonomiku a s využitím mezinárodních organizací dokážou Spojené státy nejlépe zajistit své zahraničněpolitické zájmy.

- Výbor o současném nebezpečí (CPD, Committee on Present Danger) vznikl v roce 1972 zvláštní reinkarnací výboru obdobného názvu. Onen původní CPD si počátkem padesátých let minulého století vzal za cíl prosadit do praxe dokument NSC-68 (projekt mohutné výstavby ozbrojených sil USA a politiky zadržování komunismu všude ve světě). Konec prvního CPD byl spojen s nástupem většiny z jeho rozhodujících členů do Eisenhowerovy administrativy. Nově vzniklý CPD tvrdil, že National Intelligence Estimate (NEI) - dokument, který shrnuje poznatky zpravodajských služeb a pomáhá orientovat plánování politiky - podceňuje sovětské nebezpečí. Požadavek byl srozumitelný: základem zahraniční politiky USA musí být tvrdá moc, obnovená vojenská síla. Její užívání musí být v případě potřeby unilaterální, tedy neberoucí ohled na spojence, mezinárodní organizace a mezinárodní právo.

Tehdy započatý souboj multilateralistů z Trialateralní komise a unilateralistů z Výboru o současném nebezpečí stále trvá. Vždy šlo o svár idejí, souboj o pozice - ale také o zápas o nasměrování nemalých výdajů federálního rozpočtu.

Velká politická kariéra lidí spojených s Výborem o současném nebezpečí začala za prezidenta Geralda Forda. Jejich dnešní vítězství odstartoval Albert Wohlstetter, profesor z University of Chicago, který v roce 1974 obvinil CIA ze systematického podhodnocování sovětských raketových sil. Wohlstetter v tomto roce v časopise *Foreign Policy* zveřejnil článek *Existují závody ve zbrojení?*, podle kterého Spojené státy umožnily Sovětskému svazu získat raketovou převahu. Objevilo se téma tzv. okna zranitelnosti USA sovětskými mezikontinentálními raketami. Tehdy začali konzervativci útok na CIA. Šéf CIA William Colby útoky na čas odrazil.

V listopadu 1975 se ovšem odehrál tzv. halloweenský masakr, během kterého prezident Gerald Ford vyměnil řadu ministrů a vysokých vládních úředníků. George Bush st. se stal šéfem CIA. Funkci ministra obrany převzal Donald Rumsfeld, do té doby šéf prezidentské kanceláře - a ve funkci v Bílém domě jej vystřídal Dick Cheney, pozdější ministr obrany a dnešní viceprezident. Rumsfeld a Cheney zahájili útok na Henryho Kissingera, který sice zůstal ministrem zahraničí, ale ztratil funkci poradce pro otázky národní bezpečnosti.

Nový šéf CIA zřídil skupinu 16 expertů stojících mimo CIA. Ti obdrželi tajné zpravodajské materiály s cílem provést nezávislou analýzu. Vznikly tři pracovní skupiny: pro studium sovětské protivzdušné obrany, pro studium přesnosti sovětských mezikontinentálních balistických raket a pro zkoumání sovětské strategie a cílů. Třetí z této skupiny se začalo říkat Tým B (týmem A byla CIA). Ze sedmi členů Týmu B čtyři byli z CPD - Paul Nitze (autor dokumentu NSC-68 a náměstek ministra obrany v letech 1967 až 1969, tedy za prezidenta Jimmyho Cartera), Foy Kohler, William Van Cleave a Richard Pipes. Právě Pipes - profesor a sovětolog z Harvard University - byl postaven do čela Týmu B. Mezi poradci Týmu B byl i Paul Wolfowitz.

Studie Týmu B se týkaly sovětských ekonomických možností pokud jde o výdaje na zbrojení, mezikontinentálních pozemních i ponorkových balistických raket, mobilních balistických mezikontinentálních raket, civilní obrany, strategických bombardérů, protidružicových systémů, protiponorkových systémů a systémů protiraketové obrany. Podle jejich závěrů SSSR vydával tehdy na vojenství 11 až 13 % HDP, nikoliv uváděných 8 %. Vynásobením tohoto „faktoru chyby“ desetkrát, tedy na léta 1970 až 1980, dospěli k částce 300 miliard dolarů, o kterou by měla Moskva předběhnout ve výdajích Washington. Později zveřejněné odtajněné údaje ukázaly, že Tým B se téměř ve všem mýlil.

Obraz okna zranitelnosti se stal šlágrm Reaganovy předvolební kampaně. Podle dostupných údajů 33 lidí z Výboru o současném nebezpečí nastoupilo v roce 1981 do administrativy Ronalda Reagana, více než dvě desítky z nich na místa týkající se otázek národní bezpečnosti. V únoru 1981 prezident Reagan oznámil, že Sovětský svaz „od roku 1970 předešel ve vojenských výdajích Spojené státy o 300 miliard dolarů“. Ze Sovětského svazu se stala „říše zla“. Začalo to, čemu někteří autoři říkají „druhá studená válka“.

Členové CPD začali své představy realizovat pomocí dramatického zvýšení vojenských výdajů. V březnu 1983 oficiálně vyhlásil prezident Reagan program Strategické obranné iniciativy (SDI, Strategic Defense Initiative), tzv. hvězdných válek, který měl okno zranitelnosti „zazdít“. Zároveň SDI „znamenal radikální odmítnutí představy, že zranitelnost může být zdrojem bezpečí“³; začalo období hledání převahy a příprava na Armagedon.

* * *

Vítězství Spojených států ve studené válce vytvořilo podmínky pro nový typ zahraniční politiky USA. Svoji představu nového světového řádu představil prezident George Bush st. ve svém projevu v Kongresu 11. září 1990. Tehdy mimo jiné v souvislosti s krizí v Perském zálivu řekl, že se objevil unikátní okamžik dějin: „Nové partnerství států začalo“. Přichází „nová éra - osvobozená od hrozeb teroru, silnější v prosazování spravedlnosti, bezpečnější při hledání míru. Éra, v níž mohou státy světa východu i západu, severu a jihu prosperovat a žít v harmonii.“ Měl to být jiný svět, než ten, který jsme znali. „Svět, kde pravidla zákonů nahradí (dosavadní) pravidla džungle. Svět, v němž státy rozpoznají společnou odpovědnost za mír a spravedlnost. Svět, kde silnější respektuje práva slabšího“.

Dnes, po téměř osmi letech vládnutí George Bushe ml., je zřejmé, že se syn výrazně odchýlil od představ svého otce.

³ GADDIS, John Lewis: *Studená válka*. Praha: Slovart, 2006, s. 199.

Přesto však Bush - syn po svém otci něco zdědil: významné spolupracovníky. Útok unilateralismů začal už v době, kdy prezident George Bush st. hovořil o novém světovém řádu. Pravděpodobně první projekt, jak vytvořit „svět jedné supervelmoci“ pochází už z roku 1992. Jedná se o 46 stránkový tajný dokument Řízení obranného plánování na fiskální léta 1994 až 1999 (DPG, Defense Planning Guidance). Ten zpracovali tehdejší pracovníci ministerstva obrany I. Lewis Libby (pozdější šéf sekretariátu viceprezidenta Dicka Cheneyho odsouzený za lhaní při vyšetřování vyzrazení identity agentky CIA), Paul Wolfowitz (za prezidentství Bushe ml. náměstek ministra obrany a šéf Světové banky) a Zalmay Khalilzad (spolupracovník řady výzkumných pracovišť, za prezidentství Bushe ml. velvyslanec USA v Afghánistánu, Iráku a dnes v OSN). Materiál sepsali pro tehdejšího ministra obrany Dicka Cheneyho.

Dokument DPG je pokládán za první zformulování nekonzervativních představ o zahraniční politice USA po skončení studené války. Z dostupných informací, zveřejněných v The New York Times⁴, vyplývá, že se tento dokument pokusil zformulovat vojensko - politickou strategii Spojených států na nejbližší desetiletí:

- „Naším prvořadým cílem je zabránit znovuvytvoření nového rivala“. Tomu by měla odpovídat i nová regionální strategie, přesněji řečeno odlišné strategie pro různé regiony.
- Spojené státy mají být připraveny podniknout unilaterální vojenskou akci. Protože je zřejmé, že „světový pořádek je koneckonců zajišťován Spojenými státy“, „USA by měly být schopny jednat nezávisle, když kolektivní akce nemohou být řízeny“ nebo v krizi, která vyžaduje rychlou odpověď.
- Dokument požaduje „brzké vybudování“ globální protiraketové obrany.
- Je v něm požadavek roztáhnout NATO směrem do středovýchodní Evropy.

⁴ The New York Times - <http://work.colum.edu/~amiller/wolfowitz1992.htm>

Být připraven vést současně válku proti Iráku a Severní Koreji.

V tomto dokumentu začínají úvahy o preventivních aktivitách, a to v globálním rozměru. Zde se objevují výzvy, aby při stavu 1,6 miliónů vojáků byl vojenský rozpočet navýšen na 1,2 bilionu dolarů za pět let, požadavek „podstatné americké přítomnosti v Evropě“, přičemž je nutné při obraně před nebezpečím z Ruska posunout se dále do východní Evropy. Jako vhodné autoři pokládají „rozhodnutí Aliance učinit tak“. Je pozoruhodné, že dokument zároveň tvrdí, že „není pravděpodobné, že by se v příštích letech mohla znovu objevit globální konvenční výzva vůči USA a západní bezpečnosti z euroasijského heartlandu“.

Na rozdíl od představ prezidenta Bushe st. o novém partnerství dokument usiluje o vytvoření světa s jednou dominantní vojenskou mocností, jejíž vůdcové „musí udržet mechanismus pro odstrašení potenciálních konkurentů“, kteří by „aspirovali na větší regionální či globální roli“. Podle DPG „naše nukleární síly poskytují důležitou odstrašující hráz proti možnosti revitalizované či nepředvídatelné globální hrozby“. Předvídá, že „budoucí koalice budou ad hoc uskupení“. Mělo by se zabránit případným snahám spojit Ukrajinu, Bělorusko a další nově nezávislé státy s Ruskem. Protože Rusko zůstává „jediná mocnost světa s kapacitou zničit Spojené státy“, měly by americké strategické síly zůstat zaměřeny na cíle právě v Rusku. A dokud se jaderné arzenály nestanou neškodné, „stále stojíme tváří v tvář možnosti, že mohutné strategické jaderné síly zůstávají v rukou těch, kdo mohou vše zvrátit zpět k uzavřeným, autoritářským a nepřátelským režimům“.

Autoři dokumentu též požadovali, aby Spojené státy zabránily výraznému přezbrojení Německa a Japonska, zvláště pak jejich jadernému vyzbrojení. Dokonce se v dokumentu hovoří o nutnosti být připraven použít vojenskou sílu k tomu, aby se zabránilo šíření jaderných zbraní v zemích, jako je Severní Korea, Irák, některé republiky bývalého Sovětského svazu

a v Evropě. Studie DPG obsahuje také varování, že Kuba a Severní Korea vstupují do fáze intenzivní krize (převážně ekonomické, ale i politické), která může vlády těchto zemí přivést k „akcím, které by se jinak zdály jako iracionální“. A dodává, že „stejný potenciál existuje v Číně“.

Na počátku devadesátých let minulého století se Wolfowitzovi, Khalilzadovi a Libbymu nepodařilo zásady DPG prosadit. V roce 1993 nastoupil do funkce prezidenta Bill Clinton, který měl v prvním svém volebním období na zahraniční politiku USA výrazně odlišný názor.

Zlom v americké politice ale započal v listopadu 1994, kdy republikáni zvítězili ve volbách do Kongresu a získali většinu v obou jeho komorách. V roce 1997 pak Kongres USA zřídil Komisi na vyhodnocení raketové hrozby pro Spojené státy. Předsedou této Komise byl jmenován tehdejší poslanec Donald Rumsfeld, bývalý (ve vládě Geralda Forda) i pozdější ministr obrany USA v první vládě George Bushe ml. Tato komise ve své závěrečné zprávě z roku 1998 varovala před nebezpečím z Ruska a z Číny.

Rumsfeldova komise objevila ale i nové nebezpečí: hrozba představovaná řadou nepřátelských rozvojových států „je širší, bezprostřednější a rozvíjí se rychleji, než bylo uvedeno v odhadech a zprávách zpravodajské komunity“. Opět tedy velké změny začaly útokem na zpravodajské služby. Zpráva zároveň obsahuje hroživé varování, že „Spojené státy nedostanou skoro žádné nebo vůbec žádné varování před operačním nasazením“ raket schopných zasáhnout území USA. Komise ve své zprávě uvedla, že Írán a Severní Korea budou představovat pro Spojené státy raketovou hrozbu během pěti let a Irák během deseti let. Okupace Iráku a současný stav vojenských výdajů Íránu a Severní Koreje závěry Rumsfeldovy komise nepotvrzují.

V roce 2000 při sčítání hlasů po prezidentských volbách zvítězil George Bush ml. S jeho příchodem do Bílého domu začalo nové období slávy lidí z Výboru o současném nebezpečí

a autorů dokumentu DPG. Strategie národní bezpečnosti Spojených států amerických, kterou americký prezident George Bush ml. podepsal v září 2002 a v upravené podobě pak roku 2006, přijala zásadní ideová východiska autorů DPG. Je vyznáním unilateralismu, manifestací odhodlání USA postupovat v mezinárodních vztazích při prosazování svých zájmů samostatně. Píše se v ní, že „ve jménu zdravého rozumu a sebeobran-y“ budou Spojené státy „identifikovat a ničit hrozby dříve než dosáhnou našich hranic. I když Spojené státy budou neustále usilovat o získání podpory mezinárodního společenství, nebudeme váhat jednat samostatně, když to bude nutné“.⁵

Přestože se citovaná pasáž z doktríny Bushe ml. týká boje proti terorismu, vyjadřuje jasně postoj nejen ve chvíli intervence do Iráku, ale i k budování Národní protiraketové obrany USA. Tento systém protiraketové obrany Spojených států je budován:

- jako součást předsunuté obrany Spojených států;
- jako globální systém kolem jádra Euroasie;
- jako projev unilaterální politiky, která nebere ohled na názory spojenců a partnerů - což je patrné z vypovězení Smlouvy o omezení systémů protiraketové obrany v roce 2001.

Součástí této unilaterální politiky má být i americká vojenská základna v České republice. Tato politika může ale existovat v celé řadě technických variant, z nichž ne každá vyžaduje radar v Brdech.

* * *

Nejnámější americkou kritiku současného projektu Národní protiraketové obrany USA přinesla v červenci 2003 Americká fyzikální společnost. Upozornila mimo jiné, že pro zničení raket v první fázi letu z Íránu či KLDR je v případě jedné rakety na pevné palivo nutné mít nejméně 1600 kosmických lapačů v ceně 57 až 224 miliard. Kdyby se jednalo o jednu

⁵ *The National Security Strategy of the United States of America*. Washington: White House, September 2002, s. II a 6 - <http://www.whitehouse.gov/nsc/nss.pdf>

raketu na tekuté palivo, bylo by zapotřebí 700 lapačů v ceně 27 až 78 miliard dolarů.

Některé kritiky připomínají, že NMD je obranou proti neexistujícímu nebezpečí, která nevnímá nebezpečí reálná. Příkladem může být upozornění, že pro vlastníka jedné či několika jaderných náloží - ať již se jedná o teroristy, nebo o tzv. darebácké státy - je snazší dopravit ji do Spojených států na lodi do přístavu než mezikontinentální raketou. Program NMD ve své současné podobě nezajišťuje ochranu před raketami středního či krátkého doletu, které by byly odpáleny z lodí blízko pobřeží USA.

V souvislosti s ochranou před teroristickými útoky někteří autoři uvádějí, že kdyby ochrana byla dokonalá, nebyly by do USA pašovány drogy. V roce 2004 vydalo 49 amerických generálů a admirálů ve výslužbě prohlášení, ve kterém požadují přesunout peníze vydávané a plánované na NMD na domácí obranné projekty - například zdokonalení ochrany přístavů či železnic před teroristy.

Existují ovšem i kritici současného projektu NMD, kteří navrhují jeho rychlejší či „logičtější“ a důslednější rozvinutí. Mezi takovéto kritiky patří autoři pozoruhodné dvoustránkové *Zprávy nezávislé pracovní skupiny o protiraketové obraně, kosmických vztazích a 21. století*. Ti se nerekutují z odpůrců, ale naopak z řad prominentních obhájců protiraketové obrany na takových prestižních pracovištích, jako jsou Institute for Foreign Policy Analysis, Heritage Foundation, High Frontier, Claremont Institute či George C. Marshall Institute. Podle jejich závěrů je vybudování radarové základny v Česku zbytečné. Skutečně funkční protiraketová obrana, která by měla zabránit „kosmickému Pearl Harboru“, musí mít tři hlavní komponenty:

- Kosmické zbraňové systémy, především ty, které již byly připravovány na přelomu 80. a 90. let minulého století v rámci projektu Brilliant Pebbles;
- Modernizované námořní systémy;

- Pouze dvě pozemní stanoviště, a to v USA, konkrétně na Aljašce a v Kalifornii, tedy nikoliv v Evropě.

Podle této *Zprávy nezávislé pracovní skupiny* by základem funkční protiraketové obrany mělo být tisíc družic-zabijáků, které byly vyvíjeny v rámci programu Brilliant Pebbles na přelomu 80. a 90. let minulého století. Tyto družice o váze 1,4 a 2,6 kg a velikosti „tradičního melounu z Jižní Karolíny“ mají mít vlastní obranný systém a schopnost ničit nepřátelské mezikontinentální rakety ve všech třech fázích letu. Družice by měly být vypuštěny do roku 2010.

Stavět pozemní základny protiraketové obrany znamená ustrnout na zastaralých představách. Jak tvrdí autoři citované *Zprávy nezávislé pracovní skupiny*, „pouze protiraketová obrana umístěná v kosmu může být skutečně globálním systémem“. V cenách z roku 2005 by měl program Brilliant Pebbles stát 16,4 miliard dolarů.⁶

Podle *Zprávy nezávislé pracovní skupiny* by existující součásti systému protiraketové obrany na mořích a oceánech (tedy Aegis a Standard Missile) měly být zdokonaleny. Kromě úkolů souvisejících s obranou proti mezikontinentálním balistickým raketám by měl tento subsystém zajistit obranu před raketami středního doletu odpalovanými z lodí. Protiraketové systémy na lodích, právě tak jako pozemní základny, mají ale podle této analýzy mít pouze význam regionální či lokální. Zároveň by však americké pozemní základny „neměly být rozšiřovány za v současné době rozvinuté na Aljašce a v Kalifornii“. Tedy - žádný americký radar v Česku. V rámci spolupráce s NATO by měl ovšem být vytvořen „systému systémů“. „Logická dělba práce“ v tomto supersystému prý vyžaduje, aby se „Spojené státy soustředily především na kosmické a ostatní komponenty, zatímco koaliční spojenci by se měli věnovat především námořním a pozemním systémům“. Což je předobraz vztahů Národní

⁶ *Report of the Independent Working Group on Missile Defense, the Space Relationship, and the Twenty-First Century. 2007 Report.* Cambridge and Washington: The Institute for Foreign Policy Analysis, 2007, s. 10-11 a 113.

protiraketové obrany USA, včetně případného jejího radaru v Brdech, a systému protiraketové obrany NATO v Evropě.

* * *

Zmíněná *Zpráva nezávislé pracovní skupiny* upozorňuje na další problém spojený s obrannou či útočnou charakteristikou NMD. Dosavadní zkušenosti z vývoje strategických zbraní ukazují, že jakmile bude první generace systému Národní protiraketové obrany USA rozvinuta, bude zdokonalována. Je přece možné zhušťovat síť raket a radarů i jejich dosah a funkci. A jakmile potenciální protivník zdokonalí své zbraně, bude nutné také provést upgrade systému NMD.

Má-li být systém Národní protiraketová obrana USA funkční, jeho financování nezná hranic. Podle vládní Missile Defense Agency bylo od roku 1985 vydáno na protiraketovou obranu USA 107 miliard dolarů. Tato Agentura pak v návrhu rozpočtu předpokládá, že údržba protiraketových systému bude stát každoročně přibližně jednu miliardu. Jak ovšem ukazuje tabulka číslo 2, na výzkum, vývoj testy a vyhodnocování nových prostředků protiraketové obrany by mělo být v letech 2008 až 2013 vydáno více než 55 miliard dolarů. Hvězdné války jsou opět nejdražším vojenským projektem vlády Spojených států.

Tabulka č. 2: Rozpočtové požadavky Agentury protiraketové obrany na výzkum, vývoj testy a jejich vyhodnocování nových zbraní (v milionech dolarů)

rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	celkem 2008-13
mil. USD	8 552,1	8 890,7	8 780,1	9 441,4	9 614,6	9 769,4	55 048,4

Spory kolem výstavby vojenské základny USA v Česku jsou spojeny též s diskusí, zda má Národní protiraketová obrana USA obranný, nebo útočný charakter. Odpověď je prostá: má

obě funkce. Podmínkou každého „rozumě“ naplánovaného útoku je i dobrá obrana. Pokud jde o strategické zbraňové systémy - a NMD je strategický systém s globálními a dokonce kosmickými charakteristikami -, pak u strategických systémů obranný i útočný charakter z technického hlediska splývají. Útočný či obranný charakter mu dávají politická rozhodnutí o jeho použití.

S tím bezprostředně souvisí otázka, vůči komu je Národní protiraketová obrana USA zaměřena. Diskutovaný radar v Brdech má být součástí systému, který se rozpíná od Aljašky, přes Japonsko a Austrálii do Evropy a Grónska - obkličuje jádro euroasijského kontinentu. Také citovaná Zpráva nezávislé pracovní skupiny spojuje nebezpečí z tzv. darebáckých států také s hrozbou ze strany „strategických konkurentů, Ruska a Číny“.⁹ A jak připomíná Theresa Hitchens v recenzi této zprávy, jedním z autorů této zprávy je Keith Payne, prezident National Institute for Public Policy, jeden z „architektů současné doktríny Bushovy administrativy propagující preventivní užití jaderných zbraní“.¹⁰

Dnes již téměř klasické vyjádření skryté logiky NMD obsahuje článek Keira Liebera a Daryla Presse nazvaný Vznik nukleární nadřazenosti USA, který byl roku 2006 otištěn v prestižním americkém časopise *Foreign Affairs*. Podle jeho autorů „po skončení studené války byl (americký) nukleární arzenál významně vylepšen“, naopak ruský upadal. Zdůrazňují, že modernizace jaderných sil USA nebyla namířena proti „darebáckým státům“ či teroristům. Současné a budoucí jaderné síly USA jsou projektovány tak, aby byly „schopny preventivního odzbrojovacího úderu proti Rusku nebo Číně“. Autoři tvrdí, že propočítali, že překvapivým americkým útokem může být ruský i čínský jaderný arzenál

⁹ Tamtéž, s. 112.

¹⁰ HITCHENS, Theresa: *Return of the Star Warriors*. In: *Bulletin of the Atomic Scientists* January/February 2007, s. 76.

zničen a případné jeho zbytky mohou být zachyceny novou protiraketovou obranou.¹¹

Radar v Česku má charakter předsunuté obrany, nikoliv však pouze horizontální, ale také vertikální obrany. Jako vojenská základna představuje posun pozemní vojenské hranice Spojených států směrem k srdci Eurasie. Jako součást Národní protiraketové obrany USA je prvkem „vysoké hranice“, tedy příprav na válku v kosmu.

Jak ukazuje citovaná Zpráva nezávislé komise, při důrazu na rozhodující význam „vysoké hranice“, není základna v Česku nutná. Co ale není zpochybňováno, je příprava na kosmické války. Naopak, v tomto smyslu je citovaná Zpráva nezávislé komise manifestem nové generace plánu hvězdných válek. Není náhodou, že náměstek ministryně zahraniční USA odmítl společný ruskočínský návrh Smlouvy o zabránění umístění zbraní v kosmu, hrozby či užití síly proti kosmickým objektům (PPWT, Treaty on the Prevention of the Placement of Weapons in Outer Space, the Threat or Use of Force Against Outer Space Objects). Stalo se tak hned na konferenci OSN o dozbrojení, kde byl tento návrh letos v únoru předložen.

* * *

Jestliže budou za výchozí axiom při zdůvodnění potřeby protiraketové obrany USA přijaty teze, že:

- Írán a KLRD mohou mezikontinentální balistické rakety někdy v budoucnu mít a
- ruské a čínské rakety mohou být použity proti USA, pak se argumentace autorů *Zprávy nezávislé pracovní skupiny o protiraketové obraně, kosmických vztazích a 21. století* jeví jako logická: budování pozemních stanic v Evropě je zastaralá představa o protiraketové obraně. Jenže sám o sobě je tento axiom velmi sporným ideologickým předsudkem.

¹¹ LIEBER, Keir A., PRESS, Daryl G.: *The Rise of U. S. Nuclear Primacy*. In: *Foreign Affairs*, 2006/2, s. s. 42-54. Rozpracovanější zdůvodnění svých závěrů autoři publikovali v témže roce v časopise *International Security*: LIEBER, Keir A., PRESS, Daryl G.: *The End of MAD? The Nuclear Dimension of U.S. Primacy*. In: *International Security*, 30(4) Spring 2006.

Nejde pouze o to, že se předpoklady zprávy Rumsfeldovy komise nenaplnily. Základní problém je obecnější: jak zacházet s potenciálním nebezpečím?

Největším problémem NMD, a tedy i chystaných amerických vojenských základen v Česku a v Polsku, je zavržení myšlenky kontroly zbrojení a odzbrojení. Od okamžiku, kdy George Bush ml. v roce 2001 vypověděl Smlouvu o omezení protiraketové obrany, začalo být zřejmé, že Washington vsadil na unilaterální politiku a nové závody ve zbrojení. Právě tato smlouva činila ambice supervelmocí čitelnými a zvýšila mezi nimi vzájemnou důvěru. Tyto smlouvy o kontrole zbrojení mohly sloužit jako základ smluv o odzbrojení.

Z řady ohledů je zřejmé, že problém radaru v Brdech není ani tak otázkou vnějšího ohrožení Spojených států, jako ideových, politických a finančních bojů uvnitř této země. Právě militarismus, parazitní funkce vojensko-průmyslového komplexu v americké společnosti, je jedním z rozhodujících impulzů pro výstavbu Národní protiraketové obrany USA. Využití obrovské moci a prestiže Spojených států pro diplomatické řešení sporů kolem jaderných programů KLR a Íránu, ale i rozumné zacházení se surovinovými zdroji planety, by pro představitele militarismu znamenalo přijít o velké zisky a mimořádné postavení uvnitř politické elity USA.

Bezpečnost a mimořádné postavení USA v současném světě lze nejspíše zajistit diplomatickými, ekonomickými a kulturními nástroji než vojenskou silou. Situace po okupaci Iráku ukazuje, že ani historicky nebývale silná mocnost, jakou jsou Spojené státy, nedokáže sama problém bezpečnosti USA vyřešit. Obrovská moc Spojených států spojená se zájmy jejich spojenců a respektující oprávněné požadavky dalších velmocí - to je cesta, která vede mnohem spolehlivěji ke stabilizaci mimořádného postavení USA, než unilaterální spoléhání na stále modernizovanou vojenskou sílu.

*Jan Keller, Jan Neoral, Rudolf Převrátíl,
Kateřina Konečná, Jiří Maštálka a Oskar Krejčí*
Společně proti základně aneb NE vojenské základně USA

Ilustrace Michael Marčák
Náklad 10 000 výtisků
Vytiskl TYPOS, tiskařské závody, a.s., závod Klatovy
2008
Neprodejný výtisk